

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
MUITINĖS VEIKLOS KATEDRA

ANDRIAUS PLAČO
MUITINIŲ ADMINISTRAVIMAS

MUITINĖS IR VERSLO PARTNERYSTĖS POLITIKA IR PRAKTIKA
Magistro baigiamasis darbas

Vadovas Doc. dr. Juozas Radžiukynas

Vilnius, 2006

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. MUITINĖS IR VERSLO PARTNERYSTĖ – STRATEGINIS ŠIUOLAIKINĖS MUITINĖS UŽDAVINYS.....	6
1.1. Muitinė – viešojo administravimo subjektas.....	6
1.2. Muitinės ir verslo bendradarbiavimo formos.....	9
1.2.1. Muitinės konsultacinis komitetas.....	11
1.2.2. Muitinės ir verslo bendradarbiavimo memorandumai ir sutartys.....	13
1.2.3. Informavimas visuomenės ir verslo atstovų žiniasklaidos priemonėmis bei internetu.....	15
1.2.4. Muitinės tarpininkai.....	18
1.3. Verslo, dalyvaujančio tarptautinėje prekyboje, palengvinimo ir supaprastinimo formos.....	19
1.3.1. Supaprastintos muitinės procedūros – verslo palengvinimo priemonė.....	19
1.3.2. Elektroninis deklarasavimas.....	27
1.3.3. Kitos verslo palengvinimo formos ir priemonės.....	32
2. MUITINĖS IR VERSLO BENDRADARBIAVIMO ANALIZĖ.....	35
2.1. Lietuvos verslininkų tarptautinės prekybos kryptys pagal valstybių grupes.....	35
2.2. Verslo, užsiimančio tarptautine prekyba, palengvinimo ir muitinės kontrolės supaprastinimo analizė.....	38
2.3. Verslo aptarnavimo problemų su kuriomis susiduria ūkio subjektai muitinėse analizė.....	42
3. MUITINĖS IR VERSLO PARTNERYSTĖS PERSPEKTYVA- PASAULINĖS PREKYBOS SAUGUMO IR SUPAPRASTINIMO PMO STANDARTŲ SISTEMOS ĮGYVENDINIMAS.....	47
IŠVADOS IR SIŪLYMAI.....	59
LITERARŪRA.....	62
SANTRAUKA.....	66
SUMMARY.....	68
PRIEDAI.....	69

IVADAS

Vienas svarbiausių tikslų bet kurioje modernioje visuomenėje yra ryšių tarp valdžios institucijų ir verslo atstovų plėtojimas. Valdžios sprendimai veikia verslo aplinką, valstybinės institucijos specifinėmis formomis reguliuoja dauguma verslo krypčių ir šakų, taip lyg ir tapdamos verslo partneriais, realizuojant įvairius projektus ir programas. Verslininkai irgi puikiai supranta, kad bet kurio regiono politinis klimatas lemia ir ekonominį klimatą. Valdžios institucijos veikia verslininkus specifiniais metodais ir priemonėmis. Todėl verslo pasaulis vis geriau turi suprasti būtinybę suvokti valdžios institucijų funkcionavimą ne paviršutiniškai, o iš esmės - tai yra suprasti, kaip politika formuojama, kaip ji įgyvendinama ir kaip vertinami politikos įgyvendinimo rezultatai.

Lietuvos muitinės veiklos strategijoje muitinei keliamas uždavinys tapti patikima teisėto verslo subjektų partnere, atvira visuomenei institucija, operatyviai teikiančia visuomenei jai reikalingą informaciją.

Muitinės ir verslo struktūrų bendradarbiavimas turi būti grįstas visų pirma pasitikėjimu bei abipusiu įsipareigojimu. Aktyviai bendradarbiaujant muitinei ir verslininkams laimi ne tik muitinė ir verslas, bet ir visa visuomenė.

Nuolat besikeičiant tarptautinės prekybos sąlygoms ir didėjant jos mastams, stiprėjant ūkio subjektų poreikiui sudaryti vienodas konkurencingumo sąlygas ir apginti juos nuo apgaulingos prekybos, kovojant su muitinės ir komerciniais pažeidimais, siekiant užtikrinti gyventojų saugumą reikia, kad muitinė prisitaikytų prie naujų sąlygų, poreikių reikalavimų. Todėl vienu svarbiausių šiuolaikinės muitinės uždavinių tampa ne tik procesų ir procedūrų tobulinimas, bet ir pačios muitinės struktūrų reorganizavimas.¹ Juk sklandžiai veikiančios muitinės sistemos sukūrimas yra pagrindinis tikslas net senas demokratijos tradicijas turinčioms valstybėms. Per pastaruosius šešiolika nepriklausomybės metų Lietuva sukūrė ir nuolat tobulino muitinės sistemą, atitinkamai keisdama ir jos teisinį reglamentavimą.

Kada vis dėlto verslo struktūroms tenka susidurti su muitine ir pastebėti, kad ji būtent ir įgyvendina specifines funkcijas?

Atsakymas būtų toks. Jei asmuo (tiek fizinis, tiek juridinis) iš Europos Bendrijos tiekia ar įsigyja prekių šalyse, esančiose ne Bendrijos teritorijoje – vadinamosiose trečiose šalyse, – tuomet jam tenka susidurti su muitinės institucija, nes muitinė vykdo priežiūros veiklą importuojant, eksportuojant ar vežant prekes per Bendriją.

¹ Radžiukynas J. Lietuvos muitinės pokyčių valdymo organizaciniai aspektai // Jurisprudencija, Nr. 48(40), 2003, P.46.

Pasirinkti nagrinėti temą – muitinės ir verslo partnerystės politika ir praktika – skatino tai, jog ši tema nagrinėta tik fragmentiškai, kol kas nėra išsamių tiriamųjų darbų, analizuojančių ir kartu pagrindžiančių muitinės ir verslo glaudų bendradarbiavimą bei šios temos problematiką nūdienoje. Mat muitinės ir verslo struktūrų bendradarbiavimas nėra tobulas, pastebimas nepakankamas verslo struktūrų dalyvavimas teisės aktų rengime, nepakankami prekių judėjimo supaprastinimai, nepakankamas muitinių palengvinimo priemonių taikymas ūkio subjektams. Būtų neteisinga teigti, kad muitinės ir verslo subjektų partnerystė apskritai nebuvo analizuojama, kadangi Mykolo Romerio universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Muitinių administravimo studijų katedroje yra rašyta darbų artima tematika.

Akcentuotina tai, kad verslas turi konkuruoti nepatiriant papildomų sąnaudų, tačiau tai turėtų skatinti grandinės – muitinė, verslas – bendradarbiavimą ir kartu skaidrumą, bei užtikrintų šios grandinės saugumą.

Šios temos išskirtinumas – tarptautinės prekybos grandinės saugumo užtikrinimas, įtraukiant ir verslą.

Tikslas, pasitelkiant darbo tyrimo metodus: loginį, sisteminiį, aprašomąjį, lyginamąjį, išnagrinėti muitinės ir verslo bendradarbiavimo formas, šios veiklos efektyvumą bei tendencijas.

Darbo tikslui įgyvendinti buvo iškelti šie **uždaviniai**:

1. išnagrinėti muitinės ir verslo partnerystės formas, jų turinį;
2. išanalizuoti verslo palengvinimo priemonių taikymą LR muitinėse;
3. išnagrinėti pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo PMO standartų sistemos ramstį „muitinės verslui“;
4. atlikti verslininkų anketinę apklausą, siekiant nustatyti faktišką situaciją ir problemas muitinės ir verslo bendradarbiavimo srityje;
5. remiantis atliktos analizės duomenimis padaryti išvadas bei pateikti siūlymus dėl verslo palengvinimo sąlygų.

Šio magistrinio darbo **hipotezė** – muitinės ir verslo subjektų bendradarbiavimas gerina verslo aplinką.

Pagrindiniai tyrimo šaltiniai, kuriais remtasi darbe, yra galiojančios teisės normos įstatymai – Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas, Lietuvos Respublikos tarnybos Lietuvos muitinėje statutas bei poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys muitinės funkcijas. Specializuotose periodiniuose teisiniuose leidiniuose taip pat yra medžiagos, svarbios nagrinėjamai tematikai. Visi šaltiniai nurodomi išnašose ir literatūros sąrašė.

Magistrinį darbą sudaro įvadas ir dėstomoji dalis, kurią sudaro trys skyriai: *pirmajame* skyriuje nagrinėjama muitinė kaip viešojo administravimo subjektas, muitinės ir verslo, bendradarbiavimo formos; *antrojoje* darbo dalyje analizuojami atliktos apklausos rezultatai. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar verslo įmonės atstovai žino ir naudojami muitinės teikiamomis supaprastintomis procedūromis bei nustatyti ar dažnai susiduria verslo atstovai su problemomis Lietuvos Respublikos muitinėje; *trečiojoje* dalyje – atskleidžiami būsimi muitinės formalumų supaprastinimai, kaip verslo palengvinimo priemonė.

1. MUITINĖS IR VERSLO PARTNERYSTĖ – STRATEGINIS ŠIUOLAIKINĖS MUITINĖS UŽDAVINYS

1.1. Muitinės, kaip viešojo administravimo subjekto, struktūra, funkcijos ir veiklos principai

Sąvoka „muitinė“ kilusi iš graikiško žodžio *telos* (tikslas, pabaiga, galutinis mokėjimas) ir lotyniško žodžio *teloneum* (*mokestis*). Sąvokos reikšmė laikui bėgant kito. Seniau buvo kalbama apie mokesčius, kuriuos buvo reikalaujama sumokėti tam, kad būtų galima pereiti (pervažiuoti) gatvę, tiltą ar perplaukti upę. Šiandieną sąvoka muitinė bendrąją prasme suprantama kaip mokesčiai, kurie atsiranda prekėms kirtus valstybės sieną (importas, eksportas, tranzitas), kaip atlygis už institucijų administracijos veiklą.²

Taigi vis dėl to, pirmiausiai kyla klausimas, ar muitinė yra administracinės teisės subjektas? Į jį bus lengviau atsakyti apibrėžus administracinės teisės subjekto sąvoką.

Administracinės teisės subjektas – tai viena iš viešojo administravimo šalių, valdymo santykių dalyvis, kuriam teisės aktai nustato teises, pareigas, įgaliojimus, atsakomybę, kompetenciją ir galimybę inicijuoti administracinių teisinių santykių atsiradimą.³

Pažymėtina tai, kad pagal dabar galiojantį viešojo administravimo apibrėžimą kiekviena valstybės institucija – viešojo administravimo subjektas. Tačiau Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas šią sąvoką 2003 m. gruodžio 15 d. nutartimi susiaurino pažymėdamas, kad administracinių teisės pažeidimų teisena ir joje dalyvaujantys subjektai nepatenka į viešojo administravimo sistemą. Teismas konstatavo, kad viešojo administravimo sistemoje dalyvauja visos valstybinio administravimo ir savivaldybių administravimo institucijos, įstaigos, tarnautojai; nevyriausybinės organizacijos, kurioms suteikti viešojo administravimo įgaliojimai; taip pat asmenys (fiziniai ar fizinių asmenų grupė, juridiniai asmenys, asmenys, neturintys juridinio asmens teisių), kurių interesus liečia viešojo administravimo subjektų priimami sprendimai, aktai, veiksmai (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 8, 9, 12, 13, 19 dalys).⁴

² *Witte W.* Lehrbuch des Europäischen Zollrechts (Auflage 4). – Herne. Berlin, 2005. S. 29.

³ *Dziegoraitis A., Bakaveckas A. ir kt. (autorii grupė)* Lietuvos administracinė teisė. – Mykolo Riomerio universitetas, Vilnius, 2005. P. 253.

⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. gruodžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A4-689-2003, www.infollex.praktika.lt

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog Lietuvos Respublikos muitinė, kaip ir dauguma viešojo administravimo subjektų, funkcionuoja pagal pagrindinius M. Weberio suformuotus administracinės veiklos principus:

1. hierarchinė struktūra, turinti aiškius organizacinių lygių skirtumus. Veikla organizuota pagal funkcijas;
2. darbo paskirstymas pagal apibrėžtas oficialias pareigas, išreiškiantis racionalią darbo atlikimo tvarką;
3. darbuotojai ir vadovai parenkami konkurencijos pagrindu atsižvelgiant vien tik į kompetenciją;
4. administravimo nuasmeninimas. Oficialus asmuo veikia kaip nuasmenintas organizacijos subjektas;
5. Visa veikla griežtai formalizuota ir dokumentuota. Sprendimų, taisyklių, procedūrų formalizavimas rašytine forma apsaugo nuo informacijos iškraipymo, pametimo, padeda išlaikyti veiklos stabilumą ir tęstinumą.⁵

Pažymėtina, kad viešojo administravimo įstatymo 3 str. 8 dalis reglamentuoja viešojo administravimo sistemą, kurią sudaro: valstybinio administravimo subjektai, savivaldybių administravimo subjektai bei kiti administravimo subjektai.

Muitinės departamentas – centrinis valstybinio administravimo subjektas, kuris administravimą vykdo visoje valstybės teritorijoje. Tuo tarpu teritorinės muitinės – administravimą vykdo nustatytoje teritorijoje (3 str. 10, 11 d.).⁶

Darytina išvada, jog Lietuvos Respublikos muitinei, kaip viešojo administravimo subjektui būdinga vidinė organizacinė struktūra, kurią sudaro:

1. Muitinės departamentas,
2. teritorinės muitinės,
3. specialiosios muitinės įstaigos.⁷

Muitinės departamentas – muitinės veiklai vadovaujanti įstaiga prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Muitinės departamentas tiesiogiai vadovauja muitinės veiklai Lietuvos

⁵ J. Radžiukynas. Lietuvos muitinės pokyčių valdymo organizaciniai aspektai // Jursprudencija, Nr. 48(40), 2003, P.46.

⁶ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios, 1999, 60-1945.

⁷ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517.

Respublikos teritorijoje, yra atsakingas už muitinės politikos formavimą, teisės aktų leidybą muitų teisės srityje, muitinės sistemos efektyvų funkcionavimą.

Muitinės departamentui vadovauja generalinis direktorius, kurį priima į pareigas ir atleidžia iš pareigų finansų ministras, tai yra tos srities ministras,⁸ kurios reguliavimo sričiai priskirta jų vadovaujama įstaiga. Taigi Muitinės departamento vadovybę sudaro įstaigos vadovas ir jo pavaduotojai, o administraciją – struktūriniai padaliniai, kuriems vadovauja padalinio vadovai. Administracijos struktūriniais padaliniais taip pat priskiriami teritoriniai padaliniai, kurie išdėstyti pagal Lietuvos Respublikos administracinę teritorinę suskirstymą. Muitinės departamentas turi teritorinius padalinius apskrityse.

Visose penkiuose apskrityse Muitinės departamentas turi po teritorinį padalinį – teritorinę muitinę, kuri yra Muitinės departamento įsteigta ir jam atsakinga muitinės įstaiga, organizuojanti ir užtikrinanti muitų teisės aktų įgyvendinimą ir kitų Muitinės departamento pavestų funkcijų vykdymą Muitinės departamento nustatytoje veiklos zonoje.⁹

Trečioji muitinės sistemos grandis – specialiosios muitinės įstaigos, tai įstaigos įsteigtos Muitinės departamento ir jam atskaitingos, atliekančios specialias muitų teisės aktų nustatytas ar Muitinės departamento jai pavestas funkcijas.¹⁰

Muitinės departamentas turi 4 specialias įstaigas:

- Muitinės informacinių sistemų centrą;
- Muitinės kriminalinę tarnybą;
- Muitinės mokymo centrą;
- Muitinės laboratoriją.

Taigi minėtas Lietuvos Respublikos Vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimas, apibūdinta muitinės vidine organizacine struktūra bei atliekamos administracinės funkcijos (viešųjų paslaugų teikimas verslo bendruomenei, teisės aktų muitų teisės srityje leidyba, individualaus pobūdžio sprendimų priėmimas ir t. t.) tik patvirtina, jog muitinė yra viešojo administravimo subjektas praktiškai įgyvendinantis įstatymų numatytas funkcijas.

⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas „Dėl Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo // Valstybės žinios, 1998, Nr. 64-1861.

⁹ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas, Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517.

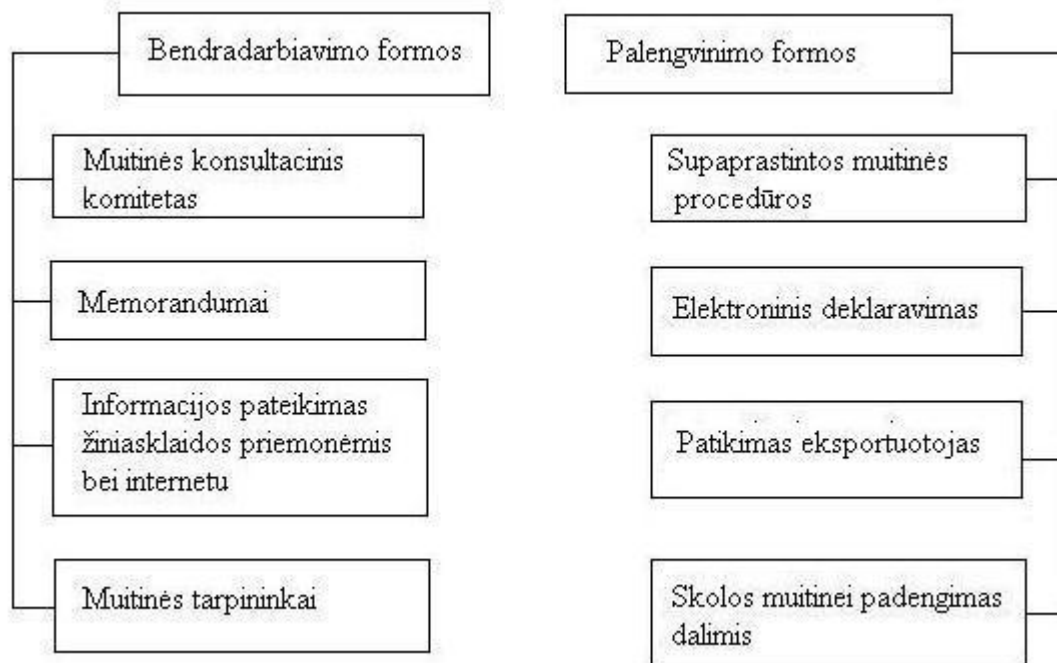
¹⁰ *Ibid.* 17 str. 2 dalis.

1.2. Muitinės ir verslo bendradarbiavimo formos

Muitinė, atlikdama savo funkcijas, bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos valstybės savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis.¹¹ Vienas iš bendradarbiavimo pagrindų – bendradarbiavimo sutarčių pasirašymas. Tokius sandorius galima būtų apibūdinti kaip dviejų arba daugiau viešojo administravimo institucijų ar viešojo administravimo ir kitų subjektų susitarimu, darančius įtaką teisių ir pareigų atsiradimui, pakeitimui, pasibaigimui viešojo administravimo srityje. Sutarčių pavadinimai įvairūs – memorandumas, sutartis, susitarimas ar pan. Nors pats sutarties pavadinimas reikšmės neturi, viskas priklauso nuo įsipareigojimų apimtys. Kartais pasirenkamas pavadinimas, gana tolimas nuo sutarties semantinės prasmės: deklaracija, memorandumas ir t.t. Tarptautinėje praktikoje susiformavę, jog memorandumai yra pasirašinėjami tarp skirtingų valstybių valstybinių institucijų ar privačių subjektų, kuriuose reglamentuojama tam tikro teisinio santykio esmė ir pagrindai, tačiau vėliau yra pasirašomos sutartys, numatančios šalių tikslus įsipareigojimus, sandorio sąlygas ir atsakomybę.

Temos nagrinėjimui išskirsime muitinės bendradarbiavimo ir verslo palengvinimo formas.

1 pav. Muitinės ir verslo bendradarbiavimo ir jo palengvinimo formos

Muitinės ir verslo bendradarbiavimo formos – apima informacijos keitimąsi tarp verslo subjektų ir muitinės. Šiuo atveju abi šalys yra aktyvios ir tik nuo jų iniciatyvos priklauso jų

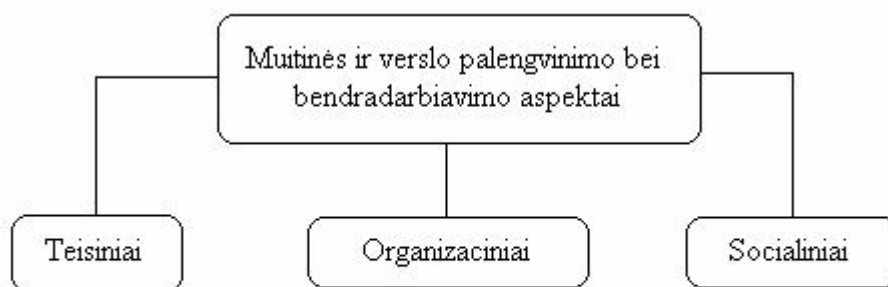
¹¹ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas 13 str. 1 d. // Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517.

bendradarbiavimo santykių tobulinimas. Nūdienai muitinės ir verslo atstovai itin bendradarbiauja pasirašant bendradarbiavimo susitarimus, keičiasi informacija šiuolaikinėmis komunikacijos priemonėmis, betarpiškai bendrauja – konsultaciniame komitete.

Muitinės ir verslo palengvinimo formos griežčiau reglamentuotos. Aktyvesnė šiuo atveju yra ir privalo būti muitinė, kadangi jos prerogatyva yra kurti nacionalinę muitų teisę, įgyvendinant Europos Sąjungos teisės normas. Todėl dabar yra gausu teisės normų, kurios reglamentuoja muitinės procedūras, tiesiogiai susijusias su tarptautiniais prekybos operatoriais.

Šių formų kūrimas, įgyvendinimas ir tobulinimas yra kompleksinis procesas ir nagrinėjamas teisiniu, organizaciniu ir socialiniu psichologiniu aspektais.

2 pav. Muitinės ir verslo palengvinimo bei bendradarbiavimo formų nagrinėjimo aspektai

Teisiniai. Muitinės ir verslo partnerystės politikos įgyvendinimo teisiniai aspektai yra reglamentuoti Lietuvos Respublikos muitinės įstatyme. Pažymėtina, jog minėto įstatymo 7 straipsnyje įtvirtinti muitinės veiklos principai. Akcentuotinas yra viešumo principas – plačiąją prasme tai visuomenės teisė, be kurios teisingumas išvis nėra įmanomas. Šis principas detalizuojamas Muitinės įstatymo 10 straipsnyje, nustatančiame, kad muitinė Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka informuoja apie savo veiklą Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, visuomenės informavimo įmones, suinteresuotas verslo asociacijas bei visuomenę.¹² Įstatymo 13 straipsnis užtvirtina muitinės ir verslo struktūrų bendradarbiavimą. Iš pateiktų teisės normų matyti, kad teisiškai yra sudarytos visos galimybės

¹² Žr., Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas, 2004, Žin. Nr. 73-2517.

glaudžiam muitinės ir verslo atstovų bendradarbiavimui, belieka tik skaidriai visa tai įgyvendinti praktikoje. Pažymėtina, kad palaipsniui to yra siekiama.

Organizaciniai. Itin svarbus veiksnys (aspektas) įgyvendinti glaudų bendradarbiavimą grandinėje „muitinė – verslas“ yra organizacinių struktūrų įkūrimas, veiklos reglamentavimas ir organizavimas. Kaip vieną iš tokių galima būtų išskirti Muitinės konsultacinį komitetą, kurio pagrindinis tikslas gerinti muitinės ir verslo aplinkos bendradarbiavimą.

Socialiniai psichologiniai. Kaip jau buvo pažymėta, teisinės galimybės aktyviam muitinės ir verslo visuomenės bendradarbiavimui yra sudarytos. Tačiau be jų turi būti ir socialinis motyvas (aspektas) – verslo visuomenė turi būti suinteresuota bendradarbiauti, išreikšti savo norus, inicijuoti diskusijas, nes tik tokiu būdu bus rastas kompromisas atitinkantis abiejų grandinės pusių (muitinės ir verslo) interesus.

1.2.1. Muitinės konsultacinis komitetas

Siekiant gerinti verslo aplinkos sąlygas, stiprinti muitinės ir verslo visuomenės bendradarbiavimą 2000-aisiais metais buvo įsteigtas Muitinės konsultacinis komitetas (toliau - MKK). Muitinės konsultacinis komitetas nagrinėja muitinės veiklą reglamentuojančius teisės aktus, jų praktinį taikymą, teisės aktų projektus, aktualius verslui muitinės veiklos klausimus.

Muitinės konsultacinį komitetą sudaro MKK taryba, asocijuotų verslo struktūrų įgaliotieji atstovai ir MKK regioniniai pakomitečiai. MKK vadovauja pirmininkas - Muitinės departamento generalinis direktorius. MKK tarybos darbe dalyvauja valstybės institucijų (Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos, Muitinės departamento) bei 5 asocijuotų verslo struktūrų įgaliotieji atstovai.

Muitinės konsultacinio komiteto uždaviniai:

1. gerinti bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija tarp valstybės institucijų ir verslo struktūrų;
2. sudaryti sąlygas verslo struktūroms nagrinėti galiojančius, keičiamus bei naujai rengiamus teisės aktus, už kurių įgyvendinimą atsakinga muitinė, įvertinti jų pasekmes verslui bei dalyvauti kuriant naujus teisės aktus;
3. nagrinėti muitinės veiklos klausimus, siūlyti galimus veiklos pagerinimo būdus;

4. siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Finansų ministerijai, Muitinės departamentui keisti ir/ar pildyti LR Vyriausybės nutarimus, Finansų ministerijos ir Muitinės departamento įsakymus, tvarkas ir kitus dokumentus, susijusius su muitinės ir verslo struktūrų bendra veikla;

5. skleisti aktualią muitinės veiklą reglamentuojančią informaciją tarp verslo atstovų;

6. svarstyti regioninių MKK pakomitečių priimtus siūlymus, rekomendacijas, susipažinti su pakomitečių veiklos ataskaitomis.

Konsultacinis komitetas sprenddamas savo uždavinius, atlieka šias funkcijas:

1. Muitinės departamentui teikia siūlymus Konsultacinio komiteto veiklos klausimais;

2. Aptaria muitinės veiklos aktualijas, muitinės veiklos strategijos įgyvendinimą;

3. Koordinuoja muitinės įstaigų ir asocijuotų verslo struktūrų sąveiką muitinės ir užsienio prekybos reguliavimo srityse;

4. Derina valstybės institucijų ir asocijuotų verslo struktūrų požiūrius bei interesus Konsultacinio komiteto veiklos klausimais.¹³

Taip pat šių dienų bendradarbiavime su verslo atstovais didelį vaidmenį atlieka ir MKK pakomitečiai. Šiuo metu veikia Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio teritorinėse muitinėse įkurti regioniniai pakomitečiai, į kurių sudėtį įeina regiono valstybinių institucijų bei verslo struktūrų, susijusių su muitinės veikla, atstovai. Pakomitečių tikslas - kartu su verslo ir valstybinių institucijų atstovais nagrinėti tam regionui būdingas su muitinės veikla susijusias problemas, drauge ieškoti jų sprendimo būdų bei teikti siūlymus savivaldos bei apskričių administracijoms. Regionams aktualios, bet vietoje neišsprendžiamos problemos iš pakomitečių perduodamos svarstyti Muitinės konsultaciniam komitetui. Teritorinėse muitinėse įsteigti jo padaliniai skatina glaudesnę valstybinių institucijų ir verslo bendruomenės bendradarbiavimą.¹⁴

2004 m. organizuoti trys MKK posėdžiai ir regioninių pakomitečių posėdžiai: Vilniuje – 7, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje – po 4. Šiuose posėdžiuose verslo atstovai supažindinti su LR prekybos duomenų surinkimo sistema Intrastatu, Bendrijos muitinės kodeksu, bendraja žemės ūkio politika, prekybos su ES ir trečiosiomis šalimis sąlygomis po 2004 m. gegužės 1 d., integruoto tarifo sistema TARIC, ES kvotų sistema, muitinės sandėlių ir muitinės tarpininkų veikla ir kitais aktualiais klausimais.¹⁵

¹³ Muitinės konsultacinio komiteto nuostatai. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacija.

¹⁴ Muitinės bendradarbiavimas su verslo asociacijomis. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

¹⁵ Lietuvos muitinės 2004m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

2005 metais organizuota 18 regioninių posėdžių: po 4 - Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose, 2 - Panevėžyje. Šiuose posėdžiuose verslo atstovai supažindinti su muitinės mobiliųjų grupių veikla, mokesčių administravimo naujovėmis, Intrastato ataskaitų teikimo tvarka. Jiems pristatyta nauja programinė įranga „Verslininko modulis“, atsakyta į aktualius klausimus.¹⁶

2006 m. įvyko regioninių pakomitečių posėdžiai visose teritorinėse muitinėse. Šiuose posėdžiuose verslo atstovai supažindinti su muitinės mobiliųjų grupių veikla, analizuota supaprastintų procedūrų taikymo naujovės, pristatyta Pakopinės muitinės formalumų kokybės užtikrinimo programa, aptarti kiti aktualūs klausimai.¹⁷

MKK pakomitečių 2006 m. II pusmečio plane numatoma nagrinėti tokias aktualias temas, kaip: Intrastato ataskaitų pateikimas internetu, Naujoji Europos Bendrijos muitinės kodekso redakcija, Pakopinės muitinės formalumų kokybės užtikrinimo programos diegimo problemos, Pagrindiniai Šengeno sutarties reikalavimai ir kt. (žr. 1 priedas)

1.2.2. Muitinės ir verslo supratimo memorandumai

Jau šešti metai kaip Muitinės departamentas palaiko glaudžius ryšius, bei bendradarbiauja su verslo organizacijomis. Nuo 2000 m. įvyko ne mažai susitikimų su verslo organizacijomis, buvo nagrinėjami ūkio subjektams aktualūs klausimai, taip pat pristatytos naujovės, pokyčiai muitinės gyvenime. Nuo 2001m. iki 2006m. pabaigos pasirašyta 13 supratimo memorandumų ir 14 susitarimų dėl bendradarbiavimo su verslo asociacijomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad Muitinės departamentas aktyviai bendradarbiauja su verslo asociacijomis. Neretai organizuojami susitikimai, posėdžiai, kuriuose dalyvauja, tiek muitinės, tiek verslininkų atstovai. Tiek susitikimų, tiek posėdžių metu aiškinami nauji teisės aktai, jų pakeitimai ir sugriežtinta muitinio įvertinimo tvarka.

Kas yra bendradarbiavimo susitarimas? Atkreiptinas dėmesys, kad sutartys skiriasi nuo susitarimų, kurie nenumatyti civiliniuose įstatymuose. Beje, išsamaus sutarčių sąrašo įstatymuose irgi nėra. Todėl pagal LR CK 1.136 str. įstatyme nenumatyti susitarimai pripažįstami sutartimis tada, jeigu jie atitinka visas sandorių galiojimo sąlygas. Jeigu įstatyme nenumatytos sutartys turi tam tikrų

¹⁶ Lietuvos muitinės 2005m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

¹⁷ Lietuvos muitinės 2006m. pusmečio veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

sutarties požymių, formuojasi naujos sutarties tipas. Pagal LR CK 2.5 str. 2 d. šitokių sutarčių santykiams reguliuoti taikomi bendrieji įstatymų pradmenys.

Sutartį turėtų sudaryti: sutarties preambulė, sutarties sudarymo data, vieta, sutarties dalykas, sutarties šalių įsipareigojimai ir jų vykdymo tvarka, atsakomybė, sutarties įsigaliojimas, sutarties baigiamosios nuostatos. Tuo tarpu daugumoje Muitinės departamento sudarytų bendradarbiavimo susitarimų pasigendama sutarties struktūrinių dalių. Pažymėtina, kad ne visose sutartyse numatyta, kas yra atsakingas už sutarties įgyvendinimą. Nenumačius sutarties vykdymą prižiūrinčio asmens, kyla klausimas, kokia galimybė iš viso įgyvendinti sutartį.

Sutarties preambulė - (lot. preambulus – einantis priešakyje, įsakymo arba kito teisinio akto, deklaracijos arba tarptautinės sutarties, turinčios svarbią politinę reikšmę, įvadinė dalis, kurioje nurodomos šalys, dalyviai, aplinkybės, tikslas ir motyvai, dėl kurių priimtas atitinkamas sprendimas, paaiškinami jo nuostatai, įsigaliojimo tvarka) struktūrinė dalis. Joje turi būti įvardintos sutarties šalys, jų tikslus buveinės adresas, atstovaujančio asmens pareigos, vardas, pavardė bei veikimo pagrindas. Pažymėtina, kad Muitinės departamento, sudarytuose susitarimuose pasigendama susitarimo šalių adresų, sutarties sudarymo vietos ir datos. (2004 m. rugsėjo 17 d. Muitinės departamento ir Lietuvos verslo ir darbdavių konfederacijos susitarimas dėl bendradarbiavimo Nr. 11B-164; 2004 m. rugsėjo 24 d. Tarpusavio supratimo memorandumas tarp Muitinės departamento ir UAB „Interkspresas“ Nr. 11B-167)

Šalių įsipareigojimai. Muitinės departamento pasirašytose bendradarbiavimo susitarimuose susitarimo objektas, galima teigti, yra manifestinio tipo. Pavyzdžiui, 2004 m. gruodžio 13 d. Nr. 11B-215 bendradarbiavimo susitarime Muitinės departamento ir Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos susitarime dėl bendradarbiavimo šalys susitaria siekti geresnio viena kitos veiklos specifikos ir atsakomybės supratimo, stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą ir t.t. Susitarime šalys įsipareigoja keistis informacija, padėti viena kitai. Tokios susitarimų nuostatos ne įpareigoja, o tėra tik doktrininio pobūdžio. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo 13 str. 1 dalimi (Žin., 2004, Nr. 73-2517) muitinė atlikdama savo funkcijas, bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis. Siekdama išaiškinti pažeidimus ar vykdydama jų prevenciją, muitinė vykdo bendras operacijas su kitomis Lietuvos Respublikos institucijomis. Taigi darytina išvada, kad Muitinės departamentas netgi ir be susitarimo bendradarbiauja su minėtomis įstaigomis.

Sutarties šalių rekvizitai ir parašai. Sutarties pabaigoje paprastai nurodomi sutarties šalių rekvizitai, sutarties šalys pasirašo ir uždeda atspaudus. Sutartyje turėtų būti nurodomas įmonės kodas, PVM mokėtojo kodas, buveinės adresas, banko sąskaitos duomenys, telefonas pasiteirauti,

fakso numeris, elektroninio pašto adresas ir pan. Patartina pasirašyti kiekviename sutarties lape. Šių reikalavimų, išskyrus šalių parašus, laikymosi nematyti nė viename susitarime ar memorandume.¹⁸

Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ susitarimas dėl bendradarbiavimo – nėra nei šalių įsipareigojimų, išdėstytos tik nuostatos, kurios turėtų būti reglamentuotos ne bendradarbiavimo susitarimuose, o bendrovės darbo nuostatose. Iš šio susitarimo matyti, kad sąvokos „sutartis“ ir „susitarimas“ ar „bendradarbiavimo susitarimas“ savo apimtimi ne visas sutampa. Sutartis – tai susitarimas, tačiau ne kiekvienas susitarimas yra sutartis. Sutarties sąvokoje, be susitarimo, pabrėžiamas ir kitas momentas: sukūrimas, pakeitimas arba nutraukimas civilinių teisinių santykių. Jei šio požymio nėra, nėra ir sutarties. Esminis sutarties, kaip susitarimo, požymis yra ketinimas sukurti tarpusavio teises ir pareigas, pagal šį kriterijų sutartis atribojama nuo kitų susitarimų, nesukuriančių teisinių padarinių. Taigi tokio pobūdžio bendradarbiavimo susitarimas nesukelia jokių teisinių pasekmių nevykdymo atveju.

2004 m. lapkričio 12 d. Nr (1.34)-11K-102/(1.11-02)-23-51(11B-203) susitarimas dėl tarpžinybinės mokestinių duomenų saugyklos steigimo pasirašytas Muitinės departamento ir Valstybinės mokesčių inspekcijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Statistikos departamento, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos – išreiškia bendrą sutartyje dalyvaujančių šalių valią, šiuo konkrečiu atveju šalys pasiskirsto pareigomis ir atsakomybe Tarpžinybinės mokestinių duomenų saugyklos darbo koordinavimu. Manytina, kad tokių veiksmų atlikimui yra pakankama išleisti bendrą institucijų teisės aktą – įsakymą.

Taigi, manytina, kad ir minėti susitarimų sudarymo aspektai būtini norint parengti profesionalius Muitinės departamento įvaizdį atitinkančius susitarimus.

1.2.3. Informavimas visuomenės ir verslo atstovų žiniasklaidos priemonėmis bei internetu

Lietuvos muitinė bendradarbiauja su daugeliu šalies žiniasklaidos priemonių. Aktuali informacija platinama per informacijos agentūras BNS ir ELTA.

Nemažą ryšių su visuomene darbo laiko dalį užima informacijos žiniasklaidos priemonių atstovams teikimas žodžiu. Ypač dažnai domimasi muitinės veiklos pokyčiais Lietuvai įstojus į ES,

¹⁸ Ščukas *Laurynas* „Sutartys – bendrovės įvaizdžio dalis“ // *Juristas*, 2004, Nr. 12, P. 9.

taip pat įvairių muitinės veiklos sričių rezultatais, užsienio prekybos duomenimis, teisės aktų pakeitimais, prašoma komentarų su muitinės veikla susijusiais klausimais.

Svarbios su muitinės veikla susijusios temos pristatytos organizuojant spaudos konferencijas ir susitikimus su žiniasklaidos atstovais. 2005 m. organizuota 12 spaudos konferencijų ir susitikimų su žiniasklaidos atstovais, pavyzdžiui, Tarptautinės muitinių dienos proga surengta spaudos konferencija, kurioje žurnalistams pristatyti nauji specialia atributika apipavidalinti muitinės mobiliosioms grupėms skirti automobiliai ir 2004 m. muitinės veiklos rezultatai; vasarį žiniasklaidos atstovai pakviesti dalyvauti Muitinės departamento ir 15 Lietuvos verslo asociacijų bei konfederacijų vadovų susitikime; 2006 m. balandį buvo surengta trumpa spaudos konferencija Vilniuje organizuoto tarptautinio seminaro „Bendrojo administracinio dokumento (BAD) reformos įgyvendinimas“ proga; ir t. t.¹⁹

Nuo 2004 m. keitėsi Lietuvos muitinės interneto svetainės turinys ir informacija. Tam daugiausia įtakos turėjo muitinės veiklos pokyčiai, susiję su Lietuvos įstojimu į ES, naujų teisės aktų reikalavimais ir padidėjusiu visuomenės poreikiu atitinkamai informacijai.

Nustatytą interneto svetainės struktūrą papildyta nauja informacija. Ypač praplėsti skyriai „ES ir muitinė“ bei „Verslui“. Pastarajame pateikta daug naujos, verslo atstovams reikalingos informacijos, susijusios su Tranzito kontrolės sistema NCTS bei elektroninės tranzito deklaracijos – Verslininko modulio taikymu. Taip pat skyriuje paskelbta šiuo metu labai svarbi Pasaulio muitinių organizacijos Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema, pradėta formuoti muitinio įvertinimo klausimams skirta tema.

Skyriuje „ES ir muitinė“ pristatyti ūkio subjektams ypač aktualūs numatomi Bendrijos Muitų kodekso pakeitimai, papildyta žemės ūkio produktų eksportuotojus dominanti informacija, paskelbta eksportuojantiems žemės ūkio produktus aktuali Eksporto išmokų nomenklatūra.²⁰

Sukurta atskira rubrika „Anketa. Jūsų nuomonė apie muitinę“ bei porubrikė „Jūsų pasiūlymai MKK“, kur savo siūlymus dėl verslui aktualių temų, svarstytinų per MKK posėdžius, gali teikti verslo subjektai.

Paskelbti nauji MKK nuostatai, regioninių MKK pakomitečių 2006 m. I pusmečio veiklos planas.²¹

¹⁹ Lietuvos muitinės 2005 m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

²⁰ Lietuvos muitinės 2004 m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

Atnaujinta informacija apie muitinės specialiųjų įstaigų veiklą 2005 metais, keliaujantiems po ES, taip pat muitinės deklarantams ir prievolinkams aktuali informacija.

Interneto svetainės veiksmingumui gerinti naudojama abipusio ryšio tarp interneto vartotojo ir muitinės forma: paklauskėjams į elektroniniu paštu pateiktus klausimus, muitinės specialistai jiems atsako elektroniniu paštu. Atsakymai į dalį klausimų, kurie aktualūs ir kitiems muitinės klientams, pateikiami interneto svetainės skyriuje „Klausimai“, kuris sugrupuotas į atskiras rubrikas. Iš viso interneto svetainėje Muitinės departamento elektroniniu paštu gauta 1650 paklausimų.

Plėtojant ryšius su verslo organizacijomis siekiama, kad jos gautų kuo daugiau informacijos apie muitinės veiklą reglamentuojančių teisės aktų taikymą. Spauldoje publikuoti straipsniai, platinta informacija apie teisės aktų pakeitimus, rengti specialistų komentarai, atsakymai į verslo organizacijas dominančius klausimus. Informacija apie teisės aktų pakeitimus ūkio subjektams nuolat teikta telefonu.

Didelis dėmesys skiriamas susitikimų su verslo atstovais organizavimui ir rengimui. Susitikimų metu atsakoma į verslininkams iškilančius klausimus, aptariamos aktualiausios problemos: surengtas Muitinės departamento generalinio direktoriaus ir specialistų susitikimai su Panevėžio, Šiaulių, Mažeikių ir Tauragės regionų verslininkais; muitinės pareigūnų susitikimas su Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacijos atstovais Gariūnų turgavietėje, 2006 m. vasario 23 d. Klaipėdoje muitinės pareigūnai susitiko su vežėjų asociacijos „Linava“ ir Klaipėdos krašto vežėjų atstovais, taip pat 2006 m. vasarį vyko susitikimai su asociacijų, su kuriomis Muitinės departamentas yra pasirašęs bendradarbiavimo susitarimus, atstovais pasitarti dėl bendradarbiavimo gerinimo; bei kt. klausimais.²²

Siekiant reguliariai ir plačiai informuoti visuomenę apie muitinės veiklą, pasirašytos sutartys su viešosios informacijos rengėjais – dienraščiais „Lietuvos rytas“, „Respublika“ ir „Lietuvos žinios“.²³

²¹ Lietuvos muitinės 2006 m. pusmečio veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

²² Lietuvos muitinės 2005 m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

²³ Lietuvos muitinės 2006 m. pusmečio veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.

Taigi darytina išvada, jog Lietuvos muitinės bendradarbiavimas su šalies žiniasklaidos priemonėmis, informacijos platinimas interneto svetainėje padeda verslininkui susipažinti su priimtais naujais teisės aktais, reglamentuojančiais tam tikrus klausimus, aktualius verslo struktūrų atstovams bei įvairiomis kitomis naujovėmis muitinės sistemoje.

1.2.4. Muitinės tarpininkai

Šių dienų visuomenėje, bei tarpininkavime tarp verslo ir muitinės didelę reikšmę turi muitinės tarpininkai. Kadangi tik jie turi teisę Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje atstovauti kitiems asmenims muitinėje, kai pateikiama muitinės deklaracija, veikdami atstovaujamojo vardu ir atstovaujamojo sąskaita bei jo interesais. Taip pat muitinės tarpininkai turi teisę Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje teikti ir kitas paslaugas, kurias teikdami jie atstovauja kitiems asmenims muitinėje.

Muitinės tarpininkas, teikiantis nurodytas paslaugas, turi būti Lietuvos Respublikoje įregistruota ir veikianti įmonė, įstaiga, organizacija, užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos atstovybė, filialas ar kitoks padalinys arba kitas Lietuvos Respublikoje įregistruotas ir veikiantis asmuo, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka įgijęs teisę atstovauti kitiems asmenims Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje atliekant muitinės formalumus.

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje tarpininkauti kitiems asmenims muitinėje, kai pateikiama muitinės deklaracija, veikdami savo vardu ir asmens, kuriam tarpininkaujama, arba savo sąskaita bei jo interesais, turi teisę visi Bendrijoje įsteigti asmenys.²⁴

Muitinės tarpininkai turi teisę atstovauti aptarnaujamam asmeniui pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarką sudarytą rašytinį dokumentą, patvirtinantį, kad muitinės tarpininkui suteikta teisė teikti muitinės tarpininko paslaugas.

Teisės aktai, numatydami muitinės tarpininkų teisę akcentuoja, be abejo, ir jų pareigas. Griežtai reglamentuojamas Muitinės tarpininko civilinės atsakomybės apdraudimas, pažymima, kad draudimo suma turėtų būti ne mažesnė kaip 500 minimalių gyvenimo lygių dydžio pinigų suma. Akcentuojama, kad patvirtinto civilinės atsakomybės draudimo poliso kopija turi būti pateikta Muitinės departamentui.²⁵

²⁴ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517.

²⁵ Lietuvos Respublikos Finansų ministro 2004 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 1K-405 "Dėl muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios, 2004, Nr. 186-6937.

Darytina išvada, jog verslo atstovai naudodamiesi šiuolaikinėmis komunikacijos priemonėmis gali be problemų ir per trumpą laiką išspręsti visus klausimus, susijusius su muitinės veikla, tarpininkaujant muitinės tarpininkams.

1.3. Verslo, dalyvaujančio tarptautinėje prekyboje, palengvinimo ir supaprastinimo formos

Europos Sąjungos institucijos kurdamos muitų ir muitinės veiklos reglamentavimo teisės aktus, siekė nesudaryti kliūčių teisėtam ir sąžiningam verslui, kad importuotojai ir eksportuotojai patirtų mažiausiai sąnaudų dėl muitinės formalumų, tuo įnešdama savo indėlį į Bendrijos prekių konkurencingumo didinimo pasaulio prekių rinkose Bendrijos muitinės kodekso 76 straipsnyje numatytos supaprastintų procedūrų formos, kurios taikomos visoms importo ir eksporto muitinės procedūroms, Europos Komisijos pranešimuose dėl muitų politikos ir muitinių strategijos numatomi e-muitinės kūrimo ir įgyvendinimo uždaviniai, sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai. Lietuvos Respublikos muitinės veiklos strategijoje 2005-2010 metams, santykių su aplinka srityje numatyti šie uždaviniai:

- sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai,
- taikyti verslo subjektams ES muitų teisės aktais numatytus supaprastinimus
- vykdyti priemones, susijusias su elektroninės muitinės iniciatyvos įgyvendinimu.²⁶

1.3.1. Supaprastintos muitinės procedūros – verslo palengvinimo priemonė

Bendrijos muitinės kodekso 76 straipsnis konstatuoja, kad kiek įmanoma supaprastinti formalumų ir procedūrų atlikimo tvarką, tuo pat metu užtikrinti, kad operacijos būtų atliekamos tinkamu būdu. Muitinė, laikydamosi sąlygų, nustatytų taikant Komiteto procedūrą, duoda leidimą:

- (a) *62 straipsnyje nurodytoje deklaracijoje nepateikti tam tikrų to paties straipsnio 1 dalyje minėtų duomenų arba kartu su deklaracija nepateikti kai kurių to straipsnio 2 dalyje minėtų dokumentų;*

²⁶ Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus įsakymas Nr. 1B-260 „Dėl Lietuvos muitinės veiklos strategijos 2005-2010 metams patvirtinimo“.

- (b) *vietoj 62 straipsnyje nurodytos deklaracijos pateikti prekybos arba administracinį dokumentą, kuris turi būti pateikiamas kartu su prašymu įforminti prekėms atitinkamą muitinės procedūrą,*
- (c) *laikyti, kad prekėms atitinkama procedūra įforminta įtraukus jas į apskaitą; šiuo atveju muitinė gali nereikalauti, kad deklarantas pateiktų prekes muitinei.²⁷*

Šiame straipsnyje numatyta, kad supaprastintoje deklaracijoje, prekybos arba administraciniame dokumente, taip pat apskaitoje turi būti nurodyti bent duomenys, būtini prekėms identifikuoti. Jeigu prekės įtraukiamos į apskaitą, būtina nurodyti jų įtraukimo datą. Taikant 76 str. (c) punktą, prekės įtrauktos į apskaitą turi tokią pat juridinę galią kaip ir muitinės deklaracijos – bendrojo administracinio dokumento priėmimas. Be to minėto straipsnio 2 dalyje numatyta, kad deklarantas turi pateikti papildomą deklaraciją, kuri gali būti apibendrintos, periodinės arba suvestinės deklaracijos pobūdžio. Vadovaudamasis šiomis pagrindinėmis nuostatomis, Muitinės departamento Generalinis direktorius 2006 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. 1B- 254 „Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos“, patvirtino Leidimų taikyti supaprastintas procedūras išdavimo, galiojimo sustabdymo ir atšaukimo taisyklės (toliau – Taisyklės). Jose reglamentuota bendra ilgalaikių ir vienkartinį leidimų taikyti supaprastintas procedūras, išskyrus supaprastintas procedūras, taikomas atliekant Bendrijos ir bendrąją tranzito procedūras, išdavimo, galiojimo sustabdymo ir atšaukimo teritorinėje muitinėje tvarka.

Laikantis Taisyklėse nustatytų sąlygų ir tvarkos išduodami leidimai taikyti šias supaprastintas procedūras:

1. deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, pateikimo procedūrą;
2. supaprastinto deklaravimo procedūrą;
3. procedūrą, įforminamą asmens pageidaujamoje vietoje.²⁸

Supaprastintomis muitinės procedūromis gali naudotis asmenys, kuriems suteiktas patikimo asmens statusas. Minėti reikalavimai netaikomi supaprastintoms muitinio tranzito procedūroms ir norint gauti vienkartinį leidimą taikyti deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, procedūrą.

Taip pat supaprastintomis muitinės procedūromis gali naudotis tik Bendrijoje įsteigti asmenys (Lietuvos Respublikoje registruoti, turintys buveinę, centrinę būstinę arba nuolatinį verslo

²⁷ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą

²⁸ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2006 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1B – 254 “Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos” // Valstybės žinios, 2006, Nr. 43 - 1579

padalinį), turintys teisę deklaruoti prekes atitinkamai muitinės procedūrai, galintys prisiimti muitinėje procedūros vykdytojo įsipareigojimus.

Deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, pateikimo procedūra. Taikant šią procedūrą, įmonei leidžiama pateikti muitinės deklaraciją (bendrąjį administracinį dokumentą), kurioje užpildyti ne visi langeliai, privalomi užpildyti taikant įprastines procedūras. Be to, gali būti leista kartu su tokia deklaracija nepateikti dalies privalomų muitiniam tikrinimui dokumentų. Muitinės deklaracijoje nepateikti duomenys ir kartu su ja nepateikti dokumentai turi būti pateikiami vėliau, per teritorinės muitinės ir asmens sutartyje dėl detalios supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos nustatytą laiką, bet ne vėliau nei per vieną mėnesį nuo deklaracijos, kurioje užpildyti ne visi privalomi užpildyti langeliai, pateikimo dienos. Anksčiau priimta minėta muitinės deklaracija gali būti papildyta trūkstamais duomenimis arba vietoj jos gali būti pateikta kita muitinės deklaracija.

Supaprastinto deklaravimo procedūra. Taikant šią procedūrą, vietoj įprastinės muitinės deklaracijos gali būti naudojami kiti muitinės, prekybos arba transporto dokumentai. Šiuo metu prekių išleidimo į laisvą apyvartą procedūros atveju kaip supaprastinta importo deklaracija gali būti naudojama Muitinės departamento nustatytos formos bendroji deklaracija, kuri pateikiama, patikrinama ir įforminama pasienyje veikiančioje muitinės įstaigoje, įvežant prekes į Lietuvos Respublikos muitų teritoriją. Vėliau prekės gali būti gabenamos tiesiai į supaprastintomis procedūromis besinaudojančio asmens patalpas ir jose iškraunamos. Negrąžinamojo eksporto atveju kaip supaprastinta deklaracija gali būti naudojama PVM sąskaita–faktūra, kuri pateikiama, patikrinama ir įforminama pasienyje veikiančioje muitinės įstaigoje, išgabenant prekes iš Lietuvos Respublikos muitų teritorijos (šios teritorijos viduje veikiančioje muitinės įstaigoje šiuo atveju jokie muitinės formalumai neatliekami). Eksporto, ekonominio poveikio turinčių procedūrų atveju kaip supaprastinta deklaracija gali būti naudojama važtaraštis, sąskaita ar kitas verslo dokumentas. Praėjus teritorinės muitinės ir asmens sutartyje dėl detalios supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos nustatytam laikui muitinei, bet ne vėliau nei per 7 kalendorines dienas nuo supaprastintos deklaracijos pateikimo dienos, turi būti pateikiama suvestinė deklaracija, kurioje turi būti pateikti duomenys apie visas prekes, per šį laiką deklaruotas taikant supaprastinto deklaravimo procedūrą.

Procedūra, įforminamą asmens pageidaujamoje vietoje. Taikant procedūrą, įforminamą asmens pageidaujamoje vietoje, deklarantui, kuriam išduotas leidimas ją taikyti, suteikiama teisė pačiam įforminti muitinės procedūras eksportuojamoms arba importuojamoms prekėms savo patalpose, nepateikiant prekių ir dokumentų muitinei.²⁹ Taikyti procedūrą, įforminamą asmens

²⁹ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2006 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1B – 254 “Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos“, IV skirsnis // Valstybės žinios, 2006, Nr. 43 – 1579.

pageidaujamoje vietoje, gali tik tie deklarantai, kurie nustatyta tvarka gauna ilgalaikį teritorinės muitinės leidimą taikyti šią supaprastintą procedūrą. Gavę ilgalaikį leidimą turi sudaryti sutartį su jį išdavusia teritorine muitine dėl detalios šios supaprastintos procedūros taikymo tvarkos ir pateikti garantiją.

Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo 59 straipsnis nurodo, jog asmenys, pageidaujantys gauti Bendrijos muitinės kodekso 76 straipsnio 1 dalyje nurodytus leidimus taikyti supaprastintas procedūras, prašymus juos išduoti turi pateikti teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonoms jie priklauso. Supaprastintų procedūrų taikymo tvarką ir asmenų, kuriems leidžiama taikyti šias procedūras, atrankos kriterijus, vadovaudamasis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatomis, nustato Muitinės departamento generalinis direktorius.³⁰

Supaprastintos tranzito procedūros. Galioja šie bendrojo tranzito procedūros supaprastinimai:

1. naudoti bendrąją garantiją
2. naudoti specialios formos krovimo sąrašus;
3. naudoti specialias plombas;
4. naudotis atleidimu nuo prievolės laikytis nustatytojo maršruto;
5. naudotis įgaliotojo siuntėjo statusu;
6. naudotis įgaliotojo gavėjo statusu;
7. naudotis supaprastintomis procedūromis, kurios taikomos gabenant prekes:
 - 7.1. geležinkelių transportu;
 - 7.2. oro transportu;
 - 7.3. jūrų transportu.³¹

Teisė naudotis bendrąja garantija. Muitinio tranzito procedūros vykdytojas turi teisę naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją. Bendrosios garantijos dydis gali būti sumažintas iki 30 arba 50 procentų referencinio dydžio, jei muitinio tranzito procedūros vykdytojas yra mokus, turi pakankamą muitinio tranzito procedūros vykdymo patirtį ir (arba) glaudžiai bendradarbiauja su muitine. Jei įmonė atitinka šiuos patikimumo kriterijus, gerai kontroliuoja, kaip atliekamas prekių, gabenamų taikant muitinio tranzito procedūrą, transportavimas

³⁰ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517;

³¹ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2005m. gruodžio 11d. įsakymas 1B-736 "Dėl leidimų taikyti muitinio tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimus surašymo, registravimo, numeravimo ir tvarkymo teritorinėse muitinėse taisyklių patvirtinimo" // Valstybės žinios, 2005, Nr. 144-5274.

ir turi pakankamas finansines galimybes įvykdyti su minėta procedūra susijusius įsipareigojimus, ji gali būti atleista nuo prievolės pateikti bendrąją garantiją.

Teisė naudotis specialios formos krovimo sąrašais. Taikant šį muitinio tranzito procedūros supaprastinimą įmonei suteikiama teisė vietoj Muitinės departamento nustatytos formos krovimo sąrašų naudoti kitą dokumentą (pakavimo sąrašą, važtaraštį ir pan.). Pageidaujama naudoti dokumento forma ir pildymo būdas turi būti tokie, kad muitinės pareigūnas galėtų nesunkiai patikrinti jame nurodytus duomenys. Be to, šiame dokumente privalo būti nurodyti kiekvieną prekių rūšį identifikuojantys duomenys (prekių pavadinimas, masė bruto, pakuočių rūšis ir jų ženklavimas, prekių siuntėjas). Teisė naudotis specialios formos krovimo sąrašais suteikiama muitinio tranzito procedūros vykdytojams, turintiems teisę naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją.

Teisė naudotis specialiomis plombomis. Taikant šį muitinio tranzito procedūros supaprastinimą ūkio subjektui suteikiama teisė transporto priemonės arba pakuotes plombuoti savo plombomis, kurios prilyginamos muitinės uždėtoms plomboms. Teisė naudotis specialiomis plombomis šiuo metu suteikiama muitinio tranzito procedūros vykdytojams, gabenantiems prekes geležinkelių transportu, arba turintiems įgaliotojo siuntėjo statusą.

Teisė naudotis atleidimu nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto. Muitinio tranzito procedūros vykdytojas gali būti atleistas nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto, jei jis užtikrina, kad muitinė bet kuriuo metu galės nustatyti, kurioje vietoje yra jo gabenamų prekių siuntos.³²

Teisė naudotis įgalioto siuntėjo statusu. Muitinio tranzito procedūros vykdytojui gali būti suteiktas įgalioto siuntėjo statusas, t. y. teisė atlikti muitinio tranzito procedūras nepateikiant prekių ir tranzito deklaracijos išvykimo įstaigai. Šiuo supaprastinimu gali būti leidžiama naudotis asmenims, kuriems išduotas leidimas naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją. Naudodamasis šiuo supaprastinimu, ne vėliau kaip prekių siuntos išsiuntimo metu įgaliotas siuntėjas tranzito deklaracijoje privalo nurodyti maršrutą, laiką, per kurį prekės privalo būti pateiktos paskirties įstaigai, panaudotas identifikavimo priemonės. Išsiuntęs prekių siuntą, įgaliotas siuntėjas privalo ne vėliau kaip kitą darbo dieną pristatyti išvykimo įstaigai jai skirtą tranzito deklaracijos egzempliorių. Įgaliotas siuntėjas, kuris tranzito deklaracijas muitinei pateikia automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, privalo jas pateikti išvykimo muitinės įstaigai iki prekių, kurioms įforminta tranzito procedūra, išleidimo.

³² Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2003m. sausio 16d. įsakymas Nr. 1B – 37 „Dėl supaprastintų muitinio tranzito procedūrų, taikomų gabenant prekes geležinkelių transportu su smgs arba cim važtaraščiais, atlikimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2003 Nr.9-320.

Teisė naudotis įgalioto gavėjo statusu. Įmonėms, pageidaujančioms, kad joms siunčiamos prekės, gabenamos taikant muitinio tranzito procedūrą, būtų pristatytos tiesiai į jų patalpas ar kitas jų pageidaujamas ir muitinei priimtinas vietas, nepateikiant prekių ir jas lydinių tranzito deklaracijos egzempliorių paskirties įstaigai, gali būti suteiktas įgalioto gavėjo statusas. Atgabenus prekes, įgaliotas gavėjas privalo tą pačią dieną (arba artimiausią darbo dieną, jei prekės atgabentos poilsio ar švenčių dieną), informuoti paskirties įstaigą apie prekių perteklių, trūkumą, plombų ir kitus pažeidimus. Ne vėliau kaip kitą darbo dieną įgaliotas gavėjas privalo pristatyti į paskirties įstaigą jam atgabentas prekes lydėjusius tranzito deklaracijos egzempliorius. Įgalioti gavėjai, kurie teikia informaciją muitinei apie jiems atgabentas prekes automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, privalo informuoti paskirties įstaigą apie prekių, kurioms taikoma muitinio tranzito procedūra, atgabėmą iki jų iškrovimo.³³

Teise naudotis procedūra, įforminama asmens pageidaujamoje vietoje, gali būti taikoma asmenų:

- importuojamoms prekėms, kai jam suteiktas įgalioto gavėjo statusas;
- eksportuojamoms prekėms, kai jam suteiktas įgalioto siuntėjo statusas.

Įgalioto siuntėjo ir (arba) įgalioto gavėjo statusu naudojamosi taikant supaprastintas muitinio tranzito procedūras. Per teritorinės muitinės ir asmens sutartyje dėl detalios supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos nustatytą laiką nuo prekių atgabėmimo į asmens pageidaujamą vietą arba likus minėtoje sutartyje nustatytam laikui iki prekių pakrovimo į transporto priemonę įmonė privalo informuoti muitinę apie prekių atgabėmą arba numatomų išgabenti prekių pakrovimą, kad prireikus būtų įmanoma atlikti jų fizinį tikrinimą. Muitinės pareigūnams per nustatytą laiką neatvykus į prekių pakrovimo arba iškrovimo vietą, prekės gali būti iškraunamos iš jas atgabėmusios transporto priemonės, prireikus nuimant muitinės plombas, arba pradėdamos krauti į transporto priemonę ir nustatyta tvarka asmeniui įforminus muitinės deklaraciją išgabėmos. Duomenys apie prekes, importuotas arba eksportuotas taikant šią supaprastintą procedūrą, turi būti nedelsiant įregistruojami asmens tvarkomoje apskaitoje. Vėliau, kaip ir supaprastinto deklaravimo procedūros atveju, muitinei turi būti pateikiama suvestinė deklaracija.³⁴

Supaprastinta muitinio tranzito procedūra, taikoma geležinkelių transportu gabenamoms prekėms. Taikant šią supaprastintą muitinio tranzito procedūrą, CIM arba SMGS

³³ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2003 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. 1B – 394 „Dėl supaprastintos muitinio tranzito procedūros, atliekamos naudojantis įgalioto siuntėjo ir įgalioto gavėjo statusu, taikymo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2003, Nr. 41 – 1902.

³⁴ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2006 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1B – 254 “Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos“ // Valstybės žinios, 2006, Nr. 43 - 1579

važtaraštis, su kuriuo gabenamos prekės geležinkelių transportu, laikomas tranzito deklaracija, o geležinkelio įmonei suteikiama teisė Muitinės departamento nustatyta tvarka įforminti muitinio tranzito procedūrą ir kontroliuoti jos užbaigimą. Geležinkelio įmonė, pageidaujanti taikyti minėtą supaprastintą procedūrą, turi būti atleista nuo prievolės pateikti garantiją ir turėti apskaitos centrą, kuriame prekių, gabenamų su SMGS ir CIM važtaraščiais, apskaita tvarkoma laikantis Muitinės departamento nustatytų papildomų prekių apskaitos reikalavimų.³⁵

Leidimai taikyti supaprastintas procedūras gali būti ilgalaikiai ir vienkartiniai.

Vienkartinius leidimus išduoda įgaliotas muitinės pareigūnas muitinės poste, kuriam pateiktos deklaruojamos prekės Bendrijoje įsteigtam asmeniui paprašius raštu, tą pačią dieną, kai buvo pateiktas prašymas vienai konkrečiai ekonominei operacijai. Vienkartiniai leidimai gali būti išduoti taikyti deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, pateikimo ir supaprastinto deklaravimo procedūras.

Ilgalaikius leidimus išduoda teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje yra asmens buveinė, viršininkas Bendrijoje įsteigtam asmeniui paprašius raštu per 8 darbo dienas nuo prašymo įregistravimo 6 kalendorinių metų laikotarpiui. Ilgalaikiai leidimai gali būti išduoti taikyti supaprastinto deklaravimo procedūrą ir procedūrai, kuri įforminama asmens pageidaujamoje vietoje.

Teritorinė muitinė, gavusi prašymą, patikrina, ar įmonė atitinka teisės aktų nustatytus kriterijus, taikomus pasirinktai supaprastintai procedūrai, ar ji pasirengusi vykdyti šios supaprastintos muitinės procedūros reikalavimus. Teritorinė muitinė per 8 darbo dienas nuo prašymo leisti taikyti supaprastintą procedūrą įregistravimo duos leidimą taikyti supaprastintą procedūrą arba priims sprendimą prašymo nepatenkinti. Prašymo nagrinėjimo laikotarpis Muitinės kodekso nustatyta tvarka gali būti pratęstas, jeigu leidimo išdavimui reikalinga papildoma informacija (pvz., muitinės auditas atlieka patikrinimą, ar pareiškėjas laikosi nustatytos muitinės procedūrų atlikimo tvarkos).

Įmonė, gavusi leidimą, per 10 darbo dienų turės sudaryti sutartį su jį išdavusia teritorine muitine dėl detalios leidime nurodytos supaprastintos procedūros taikymo ir kontrolės tvarkos. Šis reikalavimas netaikomas suteikiant teisę naudoti šiuos muitinio tranzito procedūros supaprastinimus: bendrąją garantiją, specialios formos krovimo sąrašus, specialias plombas, atleidimų nuo prievolės laikytis nustatytojo maršruto. Supaprastintų muitinio tranzito procedūrų atveju leidimo galiojimo laikotarpis priklauso nuo pasirinkto supaprastinimo (pvz., leidimo naudoti specialios formos

³⁵ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2003m. sausio 16d. įsakymas Nr. 1B – 37 „Dėl supaprastintų muitinio tranzito procedūrų, taikomų gabenant prekes geležinkelių transportu su smgs arba cim važtaraščiais, atlikimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2003, Nr. 9-320.

krovimo sąrašus laikas neterminuotas). Išduotas leidimas taikyti supaprastintas procedūras gali būti sustabdytas ir anksčiau, jeigu įmonė nesilaikys supaprastintos procedūros taikymo, apskaitos bei kontrolės reikalavimų, kitų įsipareigojimų. Jeigu per tris mėnesius nustatyti trūkumai nebus pašalinti, leidimas bus atšauktas. Tuomet dėl naujo leidimo taikyti tą pačią supaprastintą procedūrą išdavimo asmuo galės kreiptis ne anksčiau kaip praėjus vieneriems metams nuo ankstesnio leidimo atšaukimo dienos.³⁶

Patikimas asmuo ir jo statuso suteikimas. Teritorinė muitinė, priimdama sprendimus leisti naudotis muitinės procedūrų atlikimo tvarkos supaprastinimais, taip pat priimdama sprendimus nereikalauti garantijos, kai nenustatyta muitinės prievolė reikalauti garantijos, atsižvelgia į tai, ar asmuo turi patikimo asmens statusą. **Patikimas asmuo** – asmuo, kuriam suteiktas patikimo asmens statusas. Lietuvos Respublikos Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. 1B-504 “Patikimo asmens statuso suteikimo muitinėje taisyklės“ nustato asmens patikimumo sąlygas ir reglamentuoja patikimo asmens statuso suteikimo bei panaikinimo tvarką, taip pat asmens, kuriam suteiktas šis statusas, prievolės.

Patikimo asmens statusas gali būti suteikiamas asmeniui, kuris Lietuvos Respublikoje turi savo registruotą buveinę, centrinę būstinę arba nuolatinį verslo padalinį ir atitinka šias patikimumo sąlygas:

1. ūkinę komercinę veiklą vykdo ne trumpiau kaip vienerius metus (ūkinės komercinės veiklos pradžia laikoma asmens įregistravimo diena);
2. paskutinius vienerius metus muitinės procedūras, kitus muitinės sankcionuotus veiksmus ir/arba laikinojo prekių saugojimo operacijas vykdė ne rečiau kaip 4 kartus per mėnesį arba ne mažiau kaip 50 kartų per metus;
3. paskutinius vienerius metus asmens atžvilgiu nenustatytas nė vienas reikšmingas ir / arba kartotinis pažeidimas;
4. asmuo neturi nesumokėtų muitinės arba Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos administruojamų mokesčių (įskaitant baudas ir delspinigius), arba jų mokėjimas atidėtas (išieškojimas sustabdytas) teisės aktu nustatyta tvarka;
5. asmens finansinė atskaitomybė teisingai, pagrįstai ir visais reikšmingais atžvilgiais atspindi jo finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus, atitinka teisės aktus, reglamentuojančius

³⁶ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2006 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1B – 254 “Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos“ // Valstybės žinios, 2006, Nr. 43 – 1579.

finansinę apskaitą bei finansinės atskaitomybės sudarymą, taip pat atitinka Lietuvos Respublikoje taikomus bendruosius apskaitos principus;

6. finansiškai asmuo gali užtikrinti išpareigojimų muitinei vykdymą.

Įmonė pageidaujanti būti įtraukta į patikimų ūkio subjektų sąrašą, privalo pateikti prašymą teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra įmonės buveinė. Taip pat turi būti pateikiamas asmens įregistravimo pažymėjimo patvirtintas nuorašas bei audito įstatymo reikalavimus atitinkanti auditoriaus išvada. Teritorinė muitinė, gavusi asmens prašymą, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatyta tvarka patikrina prašymo pagrįstumą ir priima sprendimą. Sprendimas dėl asmens prašymo teritorinėje muitinėje turi būti priimtas per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos. Priėmusi asmeniui palankų sprendimą, informina ir išsiunčia Muitinės departamentui teikimą suteikti asmeniui patikimo asmens statusą. Prie teikimo pridedami asmens prašymo ir pateiktų dokumentų nuorašai. Muitinės departamentas įregistruoja įmonę į patikimų ūkio subjektų sąrašą ir išduoda jai patikimo asmens pažymėjimą, tuo pačiu informuodamas teritorines mutines, bei valstybinę mokesčių inspekciją. Patikimi asmenys privalo:

1. užtikrinti Taisyklių nustatytų patikimumo sąlygų laikymąsi;
2. laiku ir tinkamai vykdyti prievoles muitinei;
3. esant duomenų pasikeitimams, nedelsdami apie tai informuoti teritorinę muitinę bei pateikti prašymą išduoti naują pažymėjimą. Prašyme turi būti nurodyti nauji (pasikeitę) patikimo asmens duomenys. Šiuo atveju asmeniui informinamas naujas pažymėjimas;
4. kas antrus metus pateikti muitinei, kurios veiklos zonoje yra jo buveinė, Lietuvos Respublikos audito įstatymo reikalavimus atitinkančią auditoriaus išvadą, kurioje nėra pastabų dėl asmens veiklos tęstinumo.³⁷

1.3.2. Elektoninis deklaravimas

Vadovaujantis Muitinės departamento direktoriaus 2003 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1B-583 „Dėl muitinės deklaracijų, pateikiamų naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, pateikimo, priėmimo ir tikrinimo“ taisyklėmis, teisę pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis turi Lietuvos Respublikos ūkio subjektai, gavę atitinkamus teritorinių muitinių sutikimus bei sudarę

³⁷ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. 504 „Dėl patikimo asmens statuso suteikimo muitinėje taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2004, Nr. 82 – 2974.

sutartis su šiuos sutikimus davusiomis teritorinėmis muitinėmis dėl muitinės deklaracijų, pateikiamų ASYCUDA sistemos duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, pateikimo, tikrinimo ir priėmimo.

Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, įskaitant muitinės tarpininkus, pageidaujančių gauti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, naudojamos kompiuterinės technikos charakteristikos ir šios technikos prijungimo prie muitinės duomenų perdavimo ir ryšio tinklo būdas turi atitikti Muitinės informacinių sistemų centro nustatytus reikalavimus, išskyrus atvejus, kai šių taisyklių reikalavimai netaikomi ūkio subjektams, pageidaujantiems deklaruoti prekes ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis tik muitinės įtaigose, naudojantis jose įrengtomis prekių deklaravimui skirtomis kompiuterinėmis darbo vietomis.

Ūkio subjektas, pageidaujantis gauti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, turi pateikti teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje yra jo buveinė, viršininkui atitinkamą rašytinį prašymą. Šis prašymas turi būti pasirašytas ūkio subjekto vadovo arba jo įgalioto atstovo.

Jeigu pareiškėjas pageidauja gauti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis iš kelių skirtingų vietų, nurodytame prašyme arba jo prieduose turi būti nurodyti visų šių vietų tikslūs adresai bei jose sumontuotos kompiuterinės technikos charakteristikos ir šios technikos prijungimo prie muitinės duomenų perdavimo ryšio būdai.

Teritorinė muitinė, gavusi ūkio subjekto prašymą duoti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, turi patikrinti, ar ūkio subjektas atitinka šių taisyklių reikalavimus išskyrus nurodytus atvejus

Teritorinės muitinės viršininkas arba jo įgaliotas asmuo, atsižvelgdamas į atlikto ūkio subjekto patikrinimo rezultatus, ne vėliau kaip per 8 darbo dienas nuo prašymo duoti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis įregistravimo (gavimo) dienos turi priimti sprendimą patenkinti arba nepatenkinti prašymo.

Teritorinės muitinės viršininkas arba jo įgaliotas pareigūnas išimties tvarka gali pratęsti prašymo nagrinėjimo laikotarpį iki 10 darbo dienų. Apie prašymo nagrinėjimo laikotarpio pratęsimą pareiškėjui pranešama raštu.

Apie priimtą sprendimą patenkinti ūkio subjekto prašymą duoti sutikimą pateikti importo ir (arba) eksporto deklaracijas ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis arba nepatenkinti šio prašymo ne vėliau kaip kitą darbo dieną raštu informuojamas pareiškėjas.

Įsigaliojus sutarčiai ūkio subjektas įgyja teisę deklaruoti prekes ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis. Deklaruojant prekes ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, pateikiamos importo arba eksporto deklaracijos duomenų turinys turi atitikti duomenų, kurie būtų nurodomi atitinkamame bendrojo dokumento rinkinyje, užpildytame vadovaujantis Bendrojo dokumento pildymo instrukcija, turinį. Ūkio subjektai, deklaruojantys prekes ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, duomenis apie importuojamas arba eksportuojamas (reeksportuojamas) prekes į šią sistemą įveda vadovaudamiesi Bendrojo dokumento duomenų įvedimo į ASYCUDA sistemą instrukcija.

Muitinės įstaigai ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis pateikta importo arba eksporto deklaracija priimama, jeigu įvykdyti visi šie reikalavimai:

1. ji pateikta nurodytos sutarties nustatytu būdu;
2. atlikus šios deklaracijos duomenų pirminį tikrinimą ASYCUDA sistemos priemonėmis nustatoma, kad ją galima priimti;
3. muitinės įstaigai pateiktos deklaruojamos prekės.

Jeigu muitinės įstaiga priima ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis pateiktą importo arba eksporto deklaraciją, ji nedelsdama įregistruojama ASYCUDA sistemoje, suteikiant jai numerį ir nurodant priėmimo datą. Apie šios deklaracijos priėmimą, jai suteiktą numerį ir ASYCUDA sistemos parinktą tikrinimo kanalą informuojamas ūkio subjektas perduodant (išsiunčiant) atitinkamą pranešimą.

ASYCUDA sistema gali parinkti vieną šių tikrinimo kanalų:

1. žaliajį – muitinė turi teisę netikrinti nei muitiniam tikrinimui pateiktų dokumentų, nei prekių;
2. geltonajį – muitinė turi teisę netikrinti muitiniam tikrinimui pateiktų prekių;
3. raudonajį – muitinė nustatyta tvarka tikrina muitiniam tikrinimui pateiktus dokumentus ir prekes;
4. mėlynajį – muitinė nustatyta tvarka tikrina muitiniam tikrinimui pateiktus dokumentus (jų kopijas), prekių apskaitos dokumentus ir (arba) duomenis ir kt. Su deklaruojamomis prekėmis susijusią informaciją ir pan. po prekių išleidimo (užbaigus eksporto arba importo deklaracijos, pateiktos ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, muitinį įforminimą).

Ūkio subjektas gavęs pranešimą apie šios deklaracijos priėmimą, jai suteiktą numerį ir ASYCUDA sistemos parinktą tikrinimo kanalą, ASYCUDA sistemos priemonėmis atspausdina 3 šioje sistemoje įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos rašytinės kopijos egzempliorius, kurie turi būti pasirašyti deklaranto arba jo įgalioto atstovo, ir kartu su muitinės deklaracija privalomi pateikti nurodytai muitinės įstaigai. Jeigu ūkio subjektas deklaruoja prekes ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis muitinės įstaigoje įrengtoje prekių deklaravimui skirtoje kompiuterinėje darbo vietoje, 3 ASYCUDA sistemos įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos rašytinės kopijos egzemplioriai atspausdinami muitinės įstaigoje, kurioje buvo priimta atitinkama deklaracija.

Importo arba eksporto deklaracijos, pateiktos ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, muitinis įforminimas laikomas pradėtu, kai ji įregistruojama ASYCUDA sistemoje suteikiant jai numerį.

Įregistravus deklaraciją ASYCUDA sistemoje, Prekių deklaravimo ir muitinio tikrinimo nuostatų nustatyta tvarka atliekamas jos kartu su deklaracija pateiktų dokumentų ir deklaruojamų prekių muitinis tikrinimas, atsižvelgiant į ASYCUDA sistemos parinktą tikrinimo kanalą. Jeigu muitinio tikrinimo metu nustatoma, kad ASYCUDA sistemoje įregistruota importo arba eksporto deklaracija neatitinka teisės aktų reikalavimų, taikomų atitinkamo muitinės sankcionuoto veiksmo įforminimo atvejais, arba kad muitiniam tikrinimui pateiktoms prekėms negalima taikyti deklaranto pasirinkto muitinės sankcionuoto veiksmo, priimamas sprendimas neišleisti prekių. Toks sprendimas gali būti priimamas tik tada, jeigu prekės yra laisvai cirkuliuojančios, laikinai saugomos arba joms taikomas kitas muitinės sankcionuotas veiksmas, kuris gali būti tęsiamas priėmus sprendimą neišleisti prekių. Kitais atvejais, kai prekėms netaikomas joks muitinės sankcionuotas veiksmas ir jos nėra laisvai cirkuliuojančios arba laikinai saugomos, turi būti priimamas sprendimas prekes sulaikyti. Priimtas sprendimas neišleisti prekių ir (arba) jas sulaikyti įforminamas ASYCUDA sistemoje įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos rašytinės kopijos egzemplioriuose Bendrojo dokumento muitinio įforminimo instrukcijos, patvirtintos Muitinės departamento direktoriaus 2000 m. kovo 27 d. įsakymu Nr. 94 (Žin., 2000, Nr. 26-712), nustatyta tvarka.

Jeigu ASYCUDA sistemoje įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos muitinio tikrinimo metu nustatoma, kad kai kurie duomenys yra klaidingi, tačiau Prekių deklaravimo ir muitinio tikrinimo nuostatų nustatyta tvarka juos galima taisyti muitinio tikrinimo metu, deklarantas informuojamas, kad jis gali pateikti prašymą jas ištaisyti arba ASYCUDA elektroninio deklaravimo priemonėmis pateikti naują importo arba eksporto deklaraciją. Prašymas ištaisyti deklaracijoje padarytas klaidas pateikiamas, ūkio subjektas apie jo patenkinimą arba nepatenkinimą

informuojamas ir deklaracijoje padarytos klaidos taisomos Standartinio darbo organizavimo muitinio tikrinimo vietoje sistemos ASYCUDA priemonėmis apdorojant bendrojo dokumento importo ir eksporto rinkinių duomenis taisyklių nustatyta tvarka.

Ištaisius klaidas, muitinės įstaigoje atspausdinami 3 pataisytos ASYCUDA sistemoje įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos rašytinės kopijos egzemplioriai.

Jeigu muitinio tikrinimo metu nustatoma, kad ASYCUDA sistemoje įregistruota importo arba eksporto deklaracija deklaruotas prekes galima išleisti, priimamas sprendimas jas išleisti. Šis sprendimas ASYCUDA sistemoje įregistruotos importo arba eksporto deklaracijos rašytinės kopijos egzemplioriuose įforminamas Bendrojo dokumento muitinio įforminimo instrukcijos nustatyta tvarka (atlikto muitinio tikrinimo būdai bei rezultatai įrašomi kitoje egzemplioriaus, skirto muitinės įstaigai, pusėje).

Laikantis taisyklių nustatytų sąlygų ir reikalavimų importo ir (arba) eksporto muitinės deklaracija gali būti pateikiama ASYCUDA sistemos elektroninio deklaravimo priemonėmis, kai prekės deklaruojamos šiems muitinės sankcionuotiems veiksams:

1. negražinamojo eksporto procedūrai, įskaitant prekių tiekimą į neapmuitinamas parduotuves bei laivų ir orlaivių atsargų tiekimą;
2. laikinojo išvežimo procedūrai;
3. laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai;
4. reeksportui;
5. išleidimo laisvai cirkuliuoti procedūrai, įskaitant reimportą, laikinai įvežtų perdirbti prekių išleidimą laisvai cirkuliuoti taikant drobeko sistemą, prekių tiekimą į neapmuitinamas parduotuves, laivų ir orlaivių atsargų tiekimą bei galutinį vartojimą;
6. laikinojo įvežimo procedūrai;
7. laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai;
8. muitinio sandėliavimo procedūrai;
9. muitinės prižiūravimo perdirbimo procedūrai;
10. muitinės prižiūrimum prekių sunaikinimui.³⁸

Elektoninės muitinės dėka, verslo įmonių atsovai gali daug greičiau pateikti muitinei elektroninę deklaraciją, tuo pasinaudodami jog nereikia gaišti laiko atliekant sudėtingas procedūras.

³⁸ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2003 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. 1B – 583 „Dėl muitinės deklaracijų, pateikiamų naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, pateikimo, priėmimo ir tikrinimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2003, Nr. 65 – 2987.

1.3.3. Kitos verslo palengvinimo formos ir priemonės

Patikimo eksportuotojo statuso suteikimas ir jo įgaliojimai. Patikimas eksportuotojas – Lietuvos Respublikoje įregistruotas asmuo, eksportuojantis prekes iš Bendrijos muitų teritorijos, nepriklausomai nuo to, ar jis yra eksportuojamų prekių gamintojas, ar pardavėjas, kuriam muitinė yra suteikusi įgaliojimus pačiam, nesikreipiant į muitinę, išduoti preferencinę prekių kilmę arba statusą (prekyboje su Turkija) patvirtinančius dokumentus, nepriklausomai nuo prekių siuntos vertės. Muitinės tarpininkams patikimo eksportuotojo statusas nesuteikiamas.

Patikimo eksportuotojo įgaliojimai gali būti suteikti eksportuotojui, kuris:

1. dažnai ir reguliariai (daugiau kaip 30 prekių siuntų per ketvirtį) eksportuoja prekes, kurioms gali būti išduotas EUR.1 arba A.TR judėjimo sertifikatas;
2. gali įrodyti, kad jo eksportuojamos prekės atitinka preferencinės prekių kilmės taisyklių arba laisvoje apyvartoje esančių prekių gabenimo tarp Europos Bendrijos ir Turkijos reikalavimus;
3. įsipareigoja sudaryti muitinei tinkamas sąlygas patikrinti jo eksportuojamų prekių kilmę bei statusą.

Patikimas eksportuotojas turi teisę, nepriklausomai nuo eksportuojamų prekių siuntos vertės, pats išduoti dokumentus, kurie nurodyti jam išduotame liudijime:

1. preferencinės prekių kilmės deklaracijas sąskaitose-faktūrose;
2. iš anksto teritorinės muitinės patvirtintus EUR.1 judėjimo sertifikatus;
3. specialiu patikimo eksportuotojo antspaudu patvirtintus EUR.1 judėjimo sertifikatus;
4. iš anksto teritorinės muitinės patvirtintus A.TR sertifikatus;
5. specialiu patikimo eksportuotojo antspaudu patvirtintus A.TR judėjimo sertifikatus;
6. preferencinės prekių kilmės deklaracijas sąskaitose-faktūrose prekėms, eksportuojamoms iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių.

Įrašydamas preferencinės prekių kilmės deklaraciją sąskaitoje-faktūroje ar kitame prekybos dokumente, kuriame pakankamai detalai aprašytos eksportuojamos prekės, patikimas eksportuotojas privalo nurodyti liudijimo numerį.

Norėdamas, kad šios teisės būtų išsaugotos, Patikimas eksportuotojas privalo:

1. Europos Bendrijos teisės aktų nustatyta tvarka išduoti šių taisyklių I punkte išvardytus dokumentus tik jo eksportuojamoms prekėms, kurios atitinka minėtų teisės aktų reikalavimus, ir ne trumpiau kaip 3 metus saugoti šių reikalavimų atitikimą pagrindžiančius dokumentus (pvz., tiekėjų deklaracijas);

2. saugoti šių taisyklių I punkte išvardytų dokumentų kopijas ne trumpiau kaip 3 metus nuo išdavimo datos;

3. iki kito mėnesio 10 dienos pateikti teritorinei muitinei ataskaitą apie dokumentus, išduotus per praėjusį mėnesį naudojantis patikimo eksportuotojo įgaliojimais.

4. informuoti teritorinę muitinę apie įmonės pavadinimo, adreso, gamybos / prekybos sąlygų arba asmenų, įgaliotų išduoti šių taisyklių I punkte išvardytus dokumentus, pasikeitimus ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo atitinkamų pasikeitimų datos;

5. pateikti atitinkamų prekių preferencinę kilmę arba statusą įrodančius dokumentus (teritorinei muitinei paprašius);

6. sudaryti sąlygas teritorinei muitinei atlikti eksportuotojo ūkinės komercinės veiklos patikrinimus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 963 „Dėl Ūkio subjektų komercinės ir ūkinės veiklos, jos apskaitos, finansinės atskaitomybės tikrinimo, susijusio su jų atliekamais muitinės sankcionuotais veiksmais ir prekių laikinuoju saugojimu, nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 64-2623) ir atitinkamų Muitinės departamento teisės aktų nustatyta tvarka;

7. laikydamasis teritorinės muitinės reikalavimų sunaikinti sugadintus arba, nutraukus dokumentų išdavimą, nepanaudotus EUR.1 arba A.TR judėjimo sertifikatų blankus, iš anksto patvirtintus teritorinės muitinės.

8. Jeigu patikimas eksportuotojas pageidauja papildomų įgaliojimų, jis pateikia teritorinei muitinei prašymą-anketą dėl įgaliojimų papildymo.³⁹

9. Teritorinė muitinė nagrinėja prašymą-anketą dėl įgaliojimų papildymo nustatyta tvarka. Priėmus sprendimą suteikti įgaliojimus, patikimam eksportuotojui išduodamas anksčiau išduoto liudijimo papildymas, kuriame nurodomi tik suteiktieji įgaliojimai. Liudijimo papildymas surašomas ta pačia tvarka kaip ir liudijimas, suteikiant tą patį numerį, šalia kurio įrašoma „(papildymas)“.⁴⁰

Skolos muitinei padengimas dalimis. Asmenys, kuriems atsiranda skola muitinei turi galimybę atsiskaityti dalimis. Lietuvos Respublikos Mokesčių administravimo įstatymo 88 straipsnio 1 dalis numato, jog mokestinės nepriemokos sumokėjimo terminą finansų ministro nustatyta tvarka vietos mokesčių administratorius gali atidėti arba išdėstyti. Mokestinės nepriemokos mokėjimas atidedamas arba išdėstomas vietos mokesčių administratoriaus sprendimu.

³⁹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas // Valstybės žinios, 2004, 63-2243, 88 str., 1, 8 dalys.

⁴⁰ Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. kovo 24 d. įsakymas Nr. 1B – 253 „Dėl patikimo eksportuotojo įgaliojimų suteikimo ir naudojimosi jais taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2004, Nr. 49 – 1621.

Šio sprendimo pagrindu sudaroma mokesčių mokėtojo ir mokesčių administratoriaus mokestinės paskolos sutartis.

Tačiau 88 straipsnio 8 dalis teigia, jog muitams ir su jais susijusioms sumoms šio straipsnio nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja Bendrijos muitų teisės aktams.

Muitų atžvilgiu atsiradusios mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimui arba išdėstymui šio straipsnio nuostatos taikomos su išimtimis, numatytomis 1992-10-12 Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, 229 straipsnyje, t. y. muitinė gali pareikalauti iš mokesčių mokėtojo užtikrinti mokestinės nepriemokos sumokėjimą tik pateikus garantiją. Garantijos neturi būti reikalaujama, jeigu jos reikalavimas, atsižvelgiant į mokesčių mokėtojo padėtį, sukeltų jam rimtų ekonominių arba socialinių sunkumų. Muitinė taip pat turi teisę nereikalauti, kad muitų atžvilgiu atsiradusios mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimo arba išdėstymo atveju būtų mokamos komentuojamo straipsnio 5 dalyje numatytos palūkanos (jeigu, atsižvelgiant į mokesčių mokėtojo padėtį, tai jam sukeltų rimtų ekonominių arba socialinių sunkumų).⁴¹

⁴¹ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą, 229 str.

2. MUITINĖS IR VERSLO BENDRDARBIAVIMO ANALIZĖ

Kartu su Muitinės departamentu autorius atliko įmonių anketinę apklausą, kurios tikslas – išsiaiškinti muitinės įtaką verslo plėtrai, verslininkų požiūrį į muitinės vykdomą kontrolę, apie supaprastintų muitinės procedūrų taikymą, nustatyti, su kokiais problemomis susiduria verslininkai Lietuvos Respublikos muitinėje.

Anketos klausimai sudaryti remiantis loginiu metodu: iš pirmųjų klausimų galima spręsti apie įmonės pagrindines importo ir eksporto kryptis, kiti klausimai atskleidžia muitinės paslaugų kokybę, lyginant Lietuvos ir kitų ES šalių muitinių teikiamas paslaugas, tolimesni klausimai atskleidžia, ar verslo atstovai turi galimybę pašalinti muitinės nustatytus pažeidimus, netaikant griežtų sankcijų, taipogi pateikti ir klausimai, susiję su muitinės ir verslo palengvinimo formomis.

Šio tyrimo metu buvo apklausti 500 respondentų iš skirtingų įmonių. Jie buvo suskirstyti į keturias grupes: mikroįmonė (iki 9 darbuotojų), maža įmonė (10 – 49 darbuotojai), vidutinė įmonė (50 – 249 darbuotojai) bei didelė įmonė (250 ir daugiau darbuotojų).

2.1. Lietuvos verslininkų tarptautinės prekybos kryptys pagal valstybių grupes

2005 m. importuojamų prekių vertė į Lietuvą iš ES – 24 šalių narių sudarė 59,3%, o importuojamų prekių vertė iš trečiųjų šalių – 40,7%. Tuo tarpu Lietuvos eksportas į ES valstybes nares sudarė 65,4 %, o į trečiųjų šalių – 34,6 %. (žiūr 1 lentelė).

1. lentelė. Lietuvos eksportas ir importas bendroje prekybos sistemoje, 2005 m.⁴²

	Eksportas		Importas	
	mln.Lt	%	mln.Lt	%
Bendra užsienio prekyba	32,767	100	43,151	100
Prekyba su ES šalimis	21,419	65,4	25,586	59,3
Prekyba su trečiosiomis šalimis	11,347	34,6	17,569	40,7

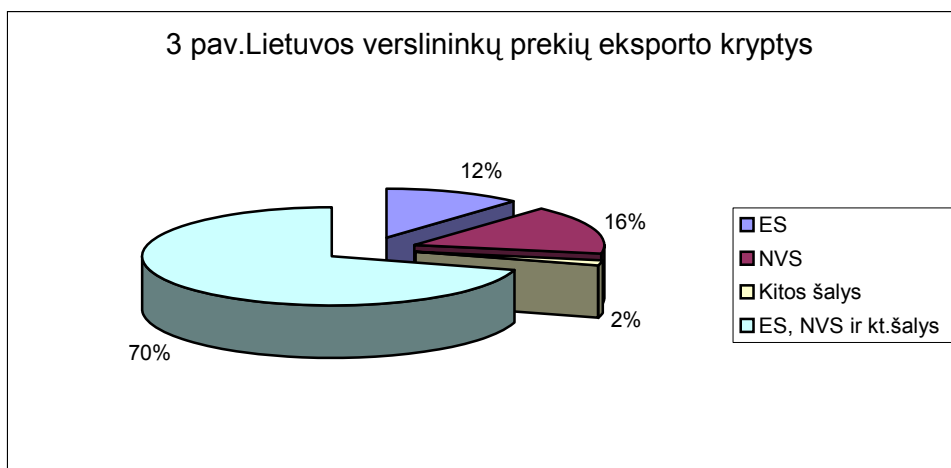
Remiantis Statistikos departamento duomenimis, matome, kad muitinės režimo požiūriu apskaičiuojami du skirtingi tarptautinės prekybos srautai: vienas – tarp ES valstybių narių, kur egzistuoja laisvas prekių judėjimas ir kitas – tarp trečiųjų šalių. Prekių importas ir eksportas iš trečiųjų šalių vyksta per muitines, įforminant atitinkamas muitinės procedūras, taikant atitinkamas muitinės kontrolės priemones.

⁴² Statistikos departamento informacija < <http://www.stat.gov.lt/>, prisijungimo laikas 2006 10 15.

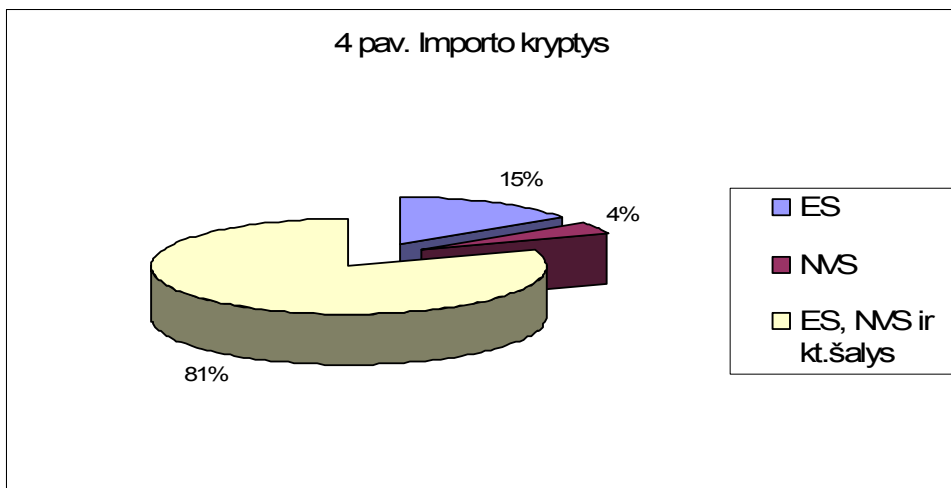
Lietuvos užsienio prekybos apyvarta 2005 m sudarė 75,9 mlrd Lt ir aplenkė BVP, kurios apimtis buvo 71,2 mlrd. Tai reiškia, kad Lietuvos ekonomika yra atvira ir prekybos režimas liberalus.

Siekiant išsiaiškinti, ar Lietuvos verslininkai prekių importą ir eksportą vykdo į kelias valstybes ir jų grupes, ar specializuojasi tik į atskiras valstybių grupes, anketoje buvo pateiktas klausimas.

Anketinės apklausos rezultatai parodė, kad tik 12 proc. apklaustųjų prekes eksportuoja vien tik į ES valstybes nares ir importuoja tik iš ES valstybių narių 15 proc. apklaustųjų. Tokiu būdu šie tarptautinės prekybos verslininkai nesusiduria su prekių muitiniu deklaravimu ir įforminimu, muitinės kontrolės priemonėmis ir muitinių veikla apamai.

Pažymėtina, jog didžioji dalis įmonių prekes realizuoja ne tik ES rinkoje, bet ir eksportuoja į kitas šalis. Net 70% verslininkų teigė, jog prekes eksportuoja į ES, NVS ir į tokias šalis, kaip Kinija, Taivanas bei kt. 16% respondentų atsakė, kad vykdo eksportą tik į NVS šalis.

Pagal atliktus tyrimo duomenis matome, kad didžiausia apklaustųjų verslo įmonių dalis (81%) importuoja prekes iš ES valstybių narių ir iš kitų pasaulio šalių. Pažymėtina tai, kad 4% importuoja prekes tik iš NVS šalių ir 15% apklaustųjų vykdo importą tik iš ES šalių.

Taigi darytina išvada, kad didžioji dalis Lietuvos verslininkų - 88 proc. apklaustųjų eksportuoja prekes ne tik į ES, kurioje įtvirtintas laisvas prekių judėjimas, bet ir į trečiąsias šalis ir 85 proc. apklaustųjų importuoja prekes iš ES valstybių narių ir kitų ne ES šalių. Tokiu būdu 88 proc. apklaustųjų verslininkų susiduria su muitinių veikla, jie privalo prekes deklaruoti atitinkamai muitinės procedūrai, joms taikomos ir atitinkamos muitinės kontrolės priemonės.

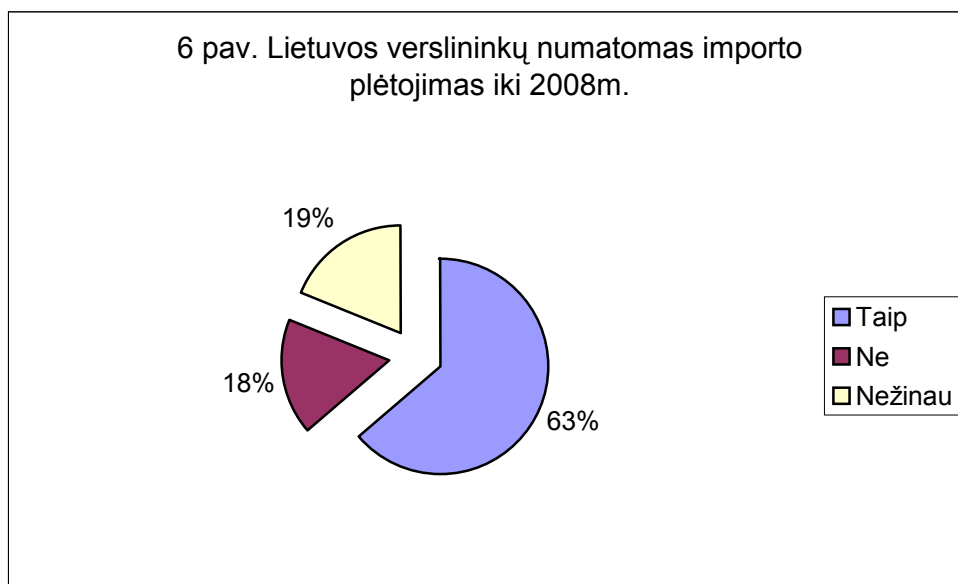
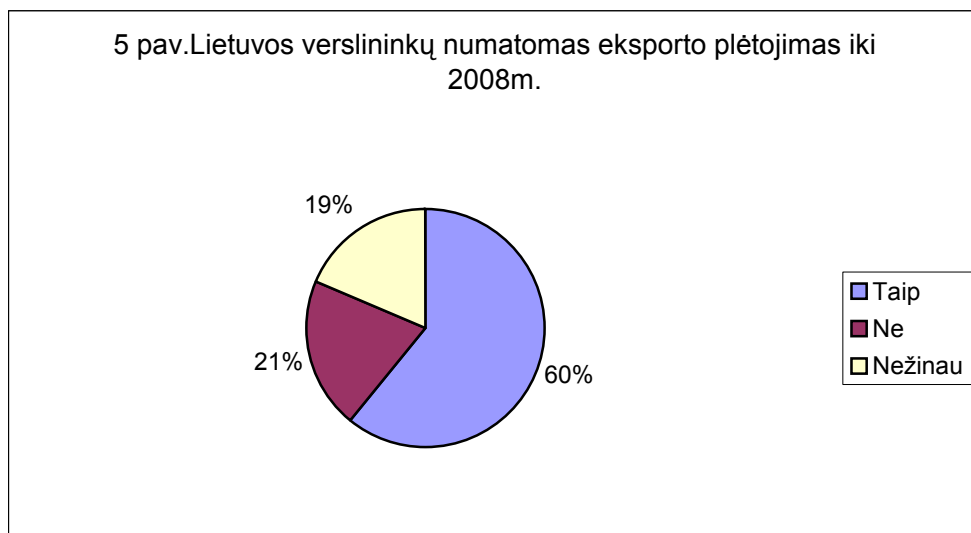
Nors importui iš ES šalių nėra jokių apribojimų, tačiau šis veiksnys Lietuvos verslininkų neuždaro ES rėmuose. Lietuvos verslo atstovai, nebijodami susidurti su muitinės formalumais, sėkmingai prekes importuoja ir iš ne ES šalių.

Verslininkai, kurie šiuo metu neužsiima nei importu, nei eksportu, (jie sudaro 5 proc. apklaustųjų), tačiau paklausus, ar jie artimiausiu laiku (iki 2008 m.) planuoja plėtoti eksportą, net 60% iš jų atsakė – taip, 19% nežinojo ir 21% atsakė - ne.

Importo atžvilgiu, 63% respondentų teigia, jog artimiausiu metu planuoja įsivežti prekes iš kitų šalių, 18% apklaustųjų neplanuoja užsiimti importu ir 19% - nežino.

Remiantis apklausos duomenimis, galima daryti išvada, jog dauguma apklaustųjų verslo atstovų neapsiriboja tik vidaus prekybos plėtra, tačiau numato ateityje plėsti užsienio prekybą. Tam turi įtakos ir gerėjantis muitinės darbas, skaidresnis muitinės procedūrų įforminimas ir muitinės kontrolė. Tai patvirtina ir „AG Group“ generalinis direktorius Giedrius Tomas Jarmalavičius. Jo teigimu, užsienio prekybos situacija gerėja – procedūros yra aiškios, nuolat paprastėja, gerėja muitinės darbas, menkėja korupcijos lygis.⁴³

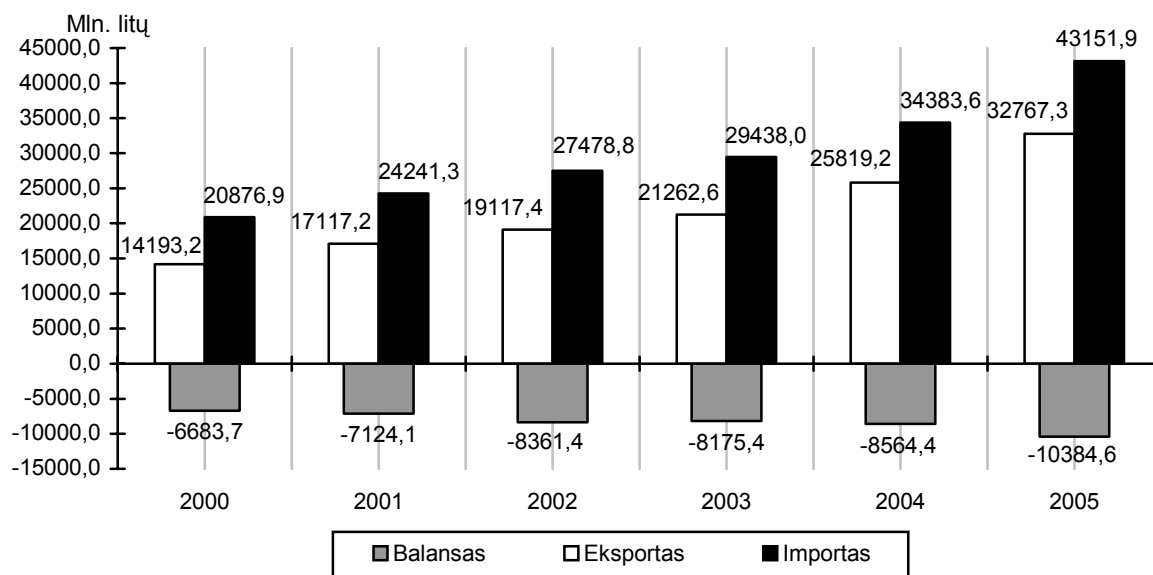
⁴³ Stankevičiūtė R. Lietuviškų prekių eksportas kuklus // Kauno diena, 2006 11 23, P. 16.

2.2. Verslo, užsiimančio tarptautine prekyba, palengvinimo ir muitinės kontrolės supaprastinimo analizė

Lietuvos ekonomika yra atvira. Jos užsienio prekybos apyvartos santykis su BVP 2005 m. sudarė 1,068. Lietuvos importas nuo 2005 m. palyginti su 2000 m. išaugo nuo 20876,9 mln Lt iki 43151,9 mln Lt t. y. 2,0 kartus, o eksportas atitinkamai - nuo 14193,2 mln Lt. 2000 m iki 32767,3 mln. Lt. 2005 m. t.y. 2,3 karto (žr. 5 pav.)

7 pav. Lietuvos eksportas ir importas 2000–2005 m.⁴⁴

Kadangi 2000 – 2005 metais Lietuvos eksportas ir importas sparčiai augo, galima teigti, kad tam tikrą įtaką užsienio prekybos augimo tempams turėjo ir nuolatinis muitinės procedūrų supaprastinimas, bei sėkmingas muitinės ir verslo atstovų bendradarbiavimas

Šiuo metu Lietuvoje vykdoma Muitinės veiklos strategija 2005 - 2010 metams, diegiamos kompiuterinės sistemos, taikomi muitinės procedūrų supaprastinimai. ES Taryboje svarstoma naujoji Bendrijos muitinės kodekso redakcija. Modernizuotas muitinės kodeksas turėtų būti priimtas plenarinėje Europos Parlamento sesijoje gruodį. Jis turėtų sudaryti prielaidas elektroninės muitinės iniciatyvos įgyvendinimui. Šiame projekte įtvirtinami „vieno langelio“, „vieno sustojimo“, centralizuoto muitinio įforminimo bei kiti modernūs muitinės darbo metodai, o „popieriniai“ darbo procesai keičiami į elektroninius duomenų mainus.

„Naujasis Bendrijos muitinės kodeksas – tai dar vienas svarbus žingsnis modernizuojant Europos Sąjungos rinką. 2009-aisiais jam pradėjus veikti padidės visų Bendrijos verslo įmonių konkurencingumas, nes daug laiko reikalaujančios procedūros supaprastės“, – teigė aktyviai teisės akto projekto svarstymuose dalyvavęs Šarūnas Birutis.

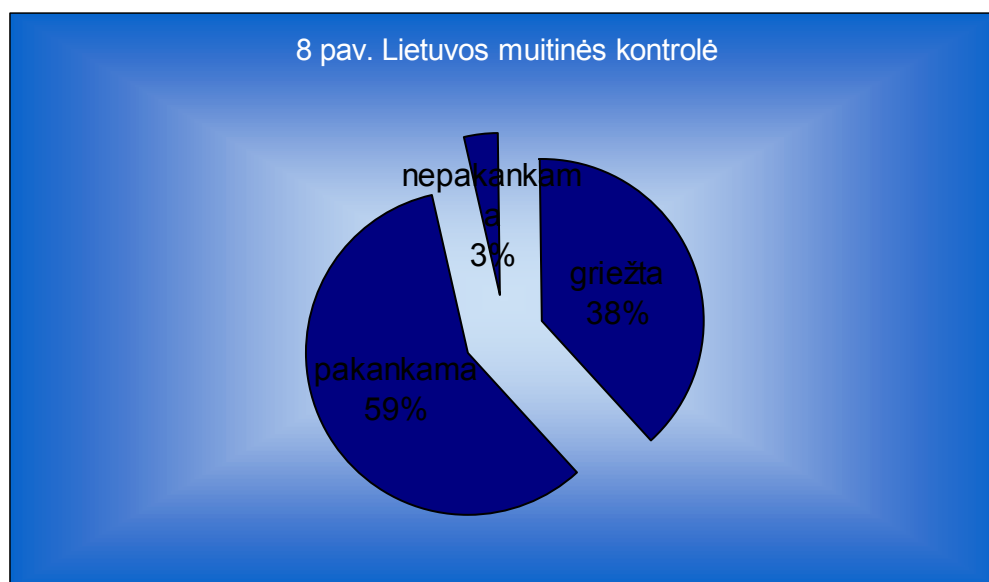
Naujojo kodekso poveikis Lietuvos ekonomikai bus teigiamas – muitinės formalumai bus pilnai atliekami, naudojant kompiuterizuotas sistemas, palengvės įvairių leidimų išdavimas ir naudojimas visoje Bendrijos muitų teritorijoje. Tuo pat metu bus suderintos įvairiose ES valstybėse narėse taikomos sankcijos už muitų teisės aktų pažeidimus. Centralizuoto muitinio

⁴⁴ Metinis leidinys Užsienio prekyba 2005, Statistikos departamentas, 2006.

įforminimo principas leis daugiau formalumų atlikti prie išorinių ES sienų veikiančiose muitinės įstaigose.⁴⁵

Tai tik dar vienas iš pagrindžiančių faktų, jog muitinė sparčiu žingsniu žengia link verslui palengvinimo sąlygų gerinimo.

Muitinė ne tik taiko įvairias verslo palengvinimo formas, bet ir vykdo jai būdingą kontrolės funkciją. Apklaustos metu buvo bandoma išsiaiškinti muitinės kontrolės lygį, verslininkų požiūriu. 38 proc. verslo įmonių atstovai muitinės kontrolę vertina kaip griežtą, kaip pakankamai griežtą - 59 proc ir tik 3% - nepakankamą.

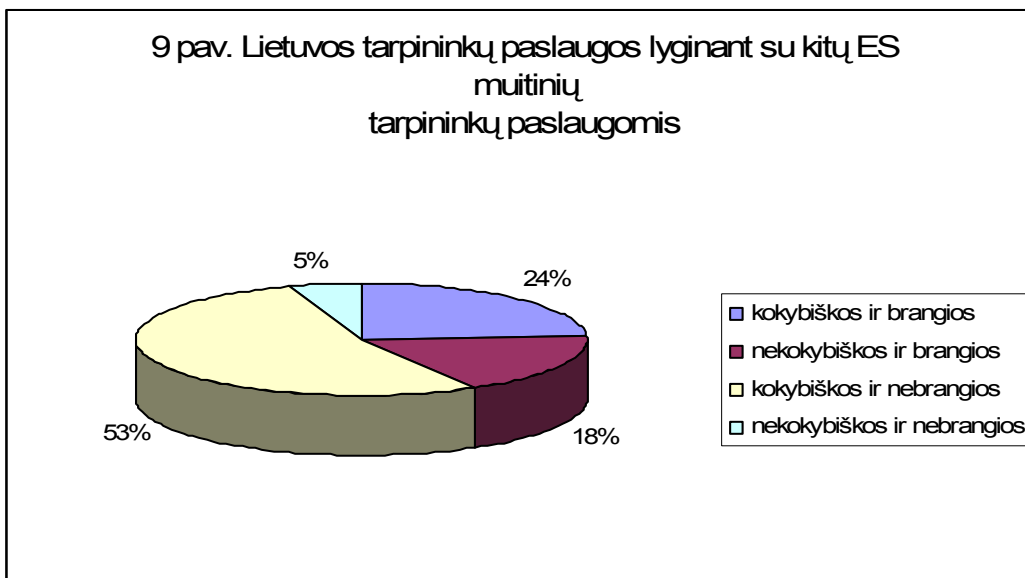

Didelė dalis verslininkų naudojami muitinės tarpininkų paslaugomis, kadangi tik jie turi teisę Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje atstovauti kitiems asmenims muitinėje, kai pateikiama muitinės deklaracija.

Verslo atstovų paklausus apie tai, kiek kartų per mėnesį jie deklaruoja prekes Lietuvos muitinėje, 31% atsakė mažiau kaip vieną kartą per mėnesį, net 51% apklaustųjų verslininkų nuo 1 iki 5 kartų per mėnesį ir nemaža dalis t.y. 18% daugiau kaip 5 kartus per mėnesį.

ES valstybių narių muitinėse 26% verslo atstovų prekes deklaruoja mažiau nei vieną kartą per mėnesį, 23% nuo 1 iki 5 kartų per mėnesį ir 51% apklaustųjų daugiau nei 5 kartus per mėnesį.

⁴⁵ *Birutis* Š. Balsuojama dėl naujojo muitinės kodekso pataisų // <http://www.zebra.lt/naujienos/verslas/92540> [2006 11 10]

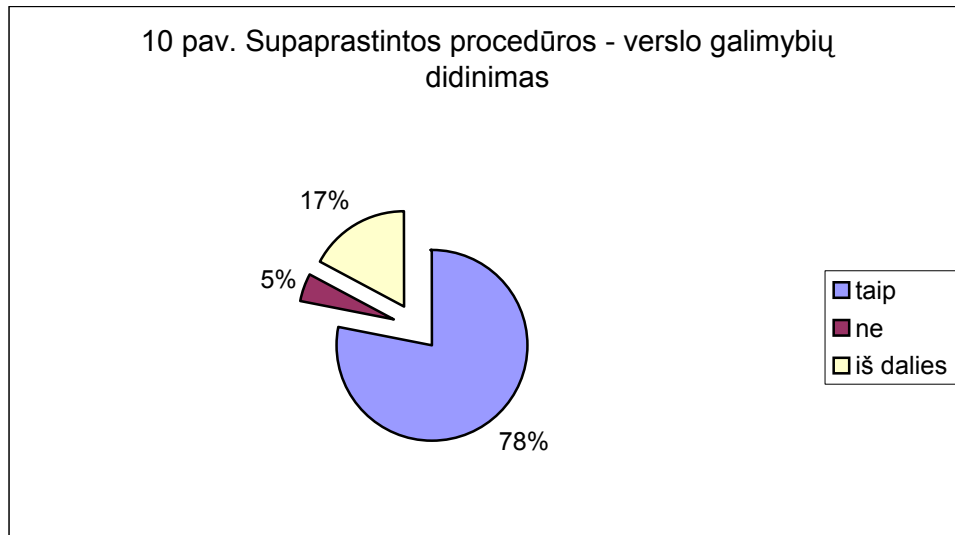

Verslo įmonių atstovų buvo pasiteirauta, kaip jie vertina Lietuvos muitinės tarpininkų paslaugas, lyginant su kitų ES valstybių muitinių tarpininkų paslaugomis. 24% respondentų mano, jog jos kokybiškos ir brangios, 18% mano, kad paslaugos nekokybiškos ir brangios, net 53% teigė, jog kokybiškos ir nebrangios ir likusiųjų 5% nuomone nekokybiškos ir nebrangios.

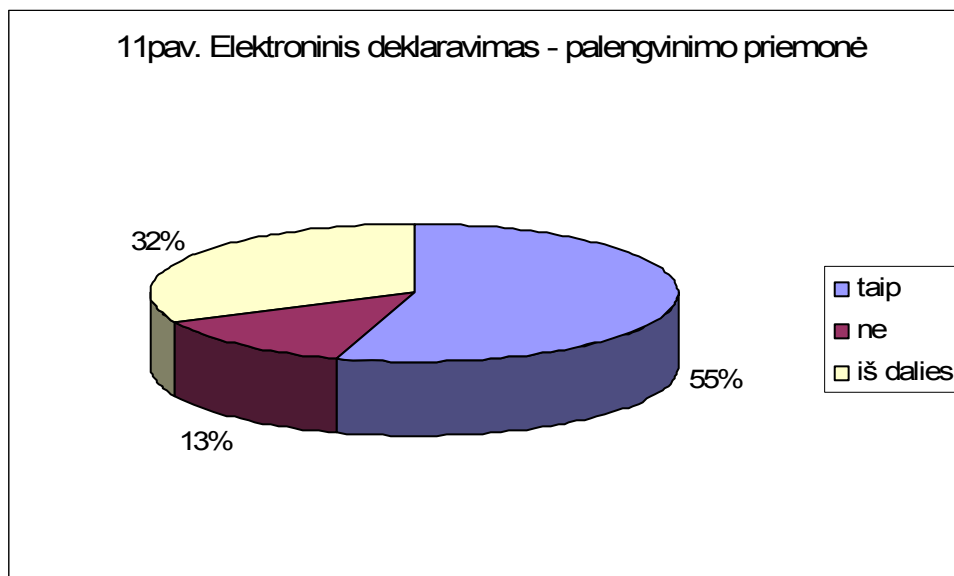
Taigi, daugumos respondentų nuomone Lietuvos muitinės tarpininkai, palyginti su kitų ES valstybių narių tarpininkų paslaugomis, teikia kokybiškas bei nebrangias paslaugas.

Supaprastintos procedūros – verslo augimo skatinimas. Lietuvoje šiuo metu yra įregistruota 320 įmonių, kurios įtrauktos į patikimų ūkio subjektų sąrašą, kurie gali taikyti supaprastintą muitinės procedūrą - deklaravimą verslininko pasirinktoje vietoje, įtraukiant prekes į apskaitą. Per 2006 m. Lietuvos muitinė išdavė 9 įmonėms leidimus taikyti supaprastintas tranzito procedūras – leisti naudotis bendrąja garantija arba atleisti nuo prievolės pateikti garantiją. Tais pačiais metais buvo išduoti 11 įmonių leidimai taikyti supaprastintas muitinės procedūras importuojamoms ir eksportuojamoms prekėms.

O paklausus verslininkų, ar supaprastintos procedūros palengvintų jų įmonės veiklą, net 76% respondentų atsakė - taip, 5%, jog ne ir 17% teigė, kad tik iš dalies palengvintų.

Į klausimą, ar elektroninis deklarasimas palengvintų įmonės veiklą, 55% apklaustųjų atsakė, jog taip, 13% - ne ir 32% teigė, jog iš dalies.

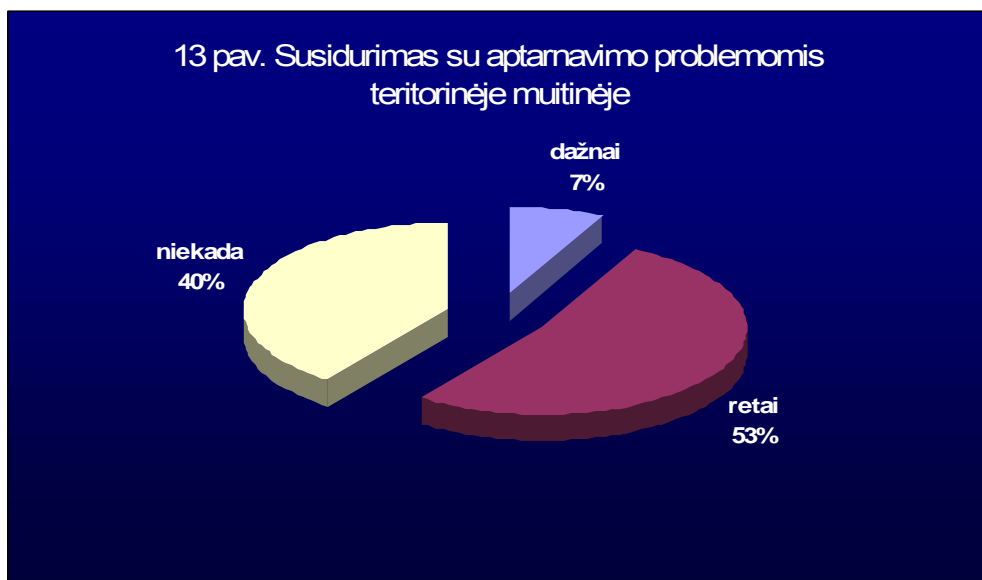

2.3. Verslo aptarnavimo problemų su kuriomis susiduria ūkio subjektai muitinėse analizė

Siekiant sužinoti, kaip dažnai verslo atstovai susiduria su problemomis muitinės poste, tyrimo duomenimis nustatyta, jog 16% respondentų susiduria dažnai, 29% - niekada ir 55% - retai.

53% respondentų teigė, jog retai susiduria su aptarnavimo problemomis teritorinėse muitinėse, 40% niekada ir 7% dažnai.

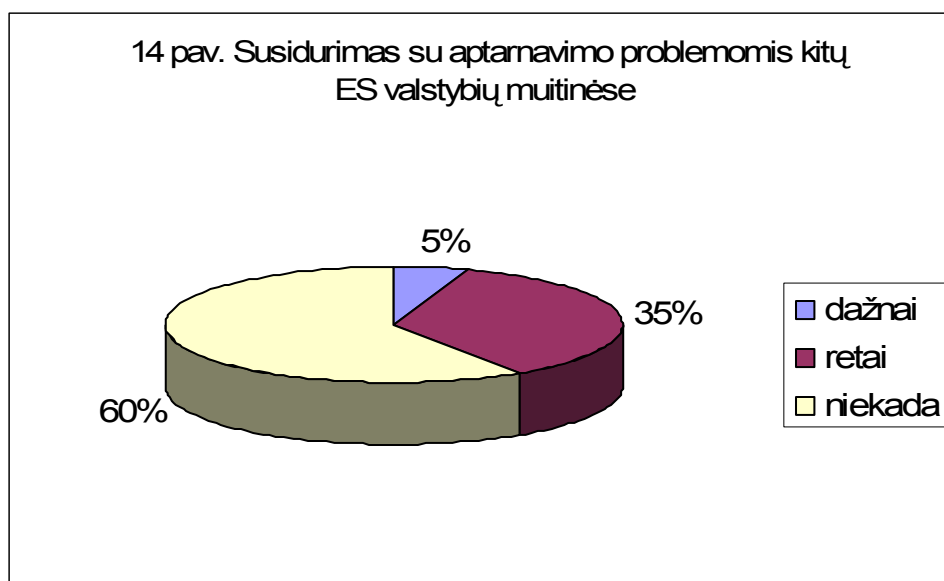

Palygindami verslininkų atsakymus dėl jų aptarnavimo kokybės muitinės postuose ir teritorinėse muitinėse, matome, kad 16 proc. respondentų atsakė, kad „dažnai“ susiduria su problemomis muitinių postuose ir 7 proc. - teritorinėse muitinėse. „Nesusiduria“ su problemomis muitinės postuose atsakė 29 proc. apklaustųjų verslininkų ir 40 proc. apklaustųjų pažymėjo, kad jie niekada nesusiduria su problemomis teritorinėse muitinėse. Taigi, tiek teritorinėse muitinėse, tiek

muitinės poste verslo įmonių atstovai pažymėjo, kad retai (atitinkamai 53 proc. ir 55 proc. apklaustųjų) susiduria su aptarnavimo problemomis. Dėmesio verti verslininkų atsakymai į klausimą „Ar dažnai susiduriate su aptarnavimo problemomis kitų ES valstybių narių muitinėse“. 60% respondentų nurodė, jog niekada nesusiduria su aptarnavimo problemomis ES valstybių muitinėse, 35% - retai ir 5% - dažnai. Paklausus, ką jie mano apie kitų ES valstybių muitinės pareigūnų darbą, 58% teigė, jog tenkina, 36% atsakė, jog iš dalies tenkina ir 6%, jog netenkina. Matome, kad vertinant Lietuvos ir ES valstybių narių muitinių darbą, verslininkų atsakymuose esminių skirtumų nėra.

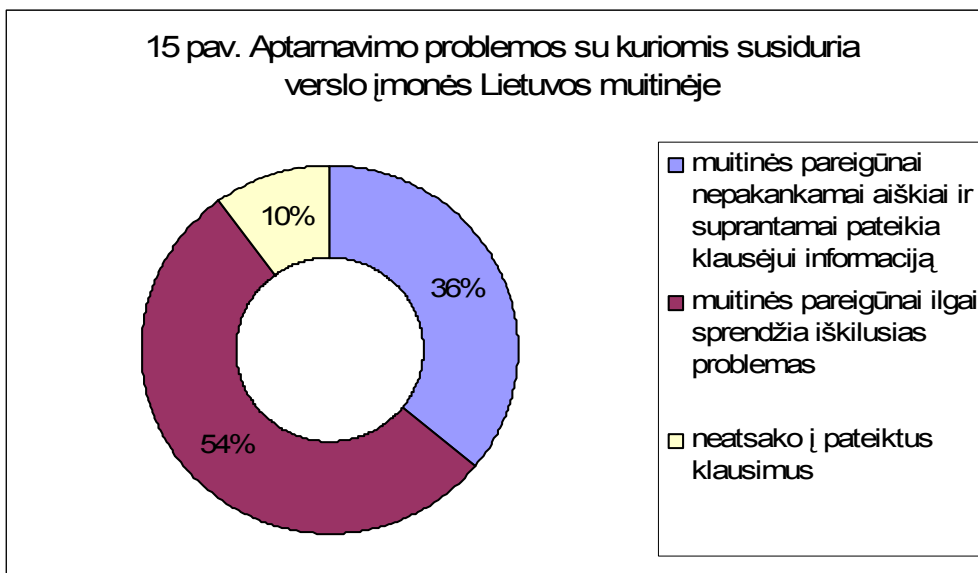
Muitinės kompiuterizavimas irėjimas link „vieno langelio“ koncepcijos įdiegimo turėjo įtakos muitinės ir verslo bendradarbiavimui, verslo kaštų mažinimui muitinės formalumams sutvarkyti.

Tačiau verslininkų apklausos rezultatai rodo, kad jie du kartus daugiau turi problemų muitinės postuose nei teritorinėse muitinėse. Tai reiškia, kad verslininkų aptarnavimo kultūra teritorinėse muitinėse yra aukštesnė nei muitinės postuose, kuriuose darbo organizavimo ir aptarnavimo tobulinimas turi rezervų.

Tiriant, su kokiomis problemomis verslininkai susiduria muitinėje, apklaustieji turėjo atsakyti į anketoje pateiktą klausimą „Su kokiomis problemomis verslo įmonės susiduria muitinėje“. Galimi atsakymai: „Muitinės pareigūnai nepakankamai aiškiai ir suprantamai pateikia klausėjui informaciją“, „Muitinės pareigūnai ilgai sprendžia iškilusias problemas“, „Neatsako į pateiktus klausimus“.

15 pav. Aptarnavimo problemos su kuriomis susiduria verslo įmonės Lietuvos muitinėje

Nors procedūros muitinėje paprastėja, tačiau 54% verslo įmonių atstovų teigia, jog muitinės pareigūnai ilgai sprendžia iškilusias problemas, 36% teigia, kad muitinės pareigūnai nepakankamai suprantamai pateikia klausėjui informaciją ir 10% respondentų teigia, kad muitinės pareigūnai neatsako į pateiktus klausimus.

Žinant, jog verslo atstovams aktualus faktorius yra laikas, bandyta nustatyti, kiek laiko užima vienos siuntos įforminimas Lietuvos bei ES valstybių muitinėse.

26% respondentų teigė, jog vienos siuntos įforminimas Lietuvos muitinėje trunka iki 30min., 38% teigė, jog iki vienos valandos ir 36% respondentų atsakė, jog daugiau kaip valandą.

Panašiai trunka vienos siuntos įforminimas ir kitų ES valstybių muitinėse. 38% teigė, jog iki 30min., 41% iki vienos valandos ir 21% respondentų teigė, jog daugiau nei valanda.

Šie duomenys parodo, kad muitinės procedūrų įforminimas užima nemažai laiko. Taigi muitinė, siekdama kuo labiau supaprastinti procedūras, sieks įdiegti vieną esminių informacinių ir komunikacinių technologijų (toliau – ICT) saugumo tiekimo grandinės bei laiko sutaupymo saugumo strategijoje elementą susijusi su elektroniniais parašais. Elektroniniai parašai arba Elektroninio parašo infrastruktūros (toliau – PKI) susitarimai gali suvaidinti svarbų vaidmenį užtikrinant elektroninę keitimąsi informacija. Integruotų muitinių patikrinimų grandinėje yra galimybė prekybininkams pateikti muitinės administracijoms išankstines tiek importo, tiek eksporto deklaracijas. Ekonominių operacijų vykdytojais galės taip pat turėti naudos ir iš abipusio elektroninių sertifikatų pripažinimo. Tai suteiks galimybę ekonominiam operatoriui pasirašyti visus elektroninius pranešimus toms muitinių administracijoms, kurios sutiko pripažinti tokį sertifikatą. Toks

tarptautinis elektroninių sertifikatų pripažinimas gali padėti padidinti saugumą ir tuo pat metu žymiai supaprastintų ir palengvintų prekybos sąlygas. Šiuo tikslu muitinių administracijos skatinamos taikyti PMO rekomendacijas dėl muitinės ir kitos susijusios norminės informacijos elektroninio perdavimo ir autentifikacijos.⁴⁶

Respondentų paklausus, kaip jų nuomone, reikėtų keisti, tobulinti darbo organizavimą Lietuvos muitinėje, buvo sulaukta įvairiausių atsakymų. Vieni teigė, jog viskas yra labai puiku ir nieko nereikia keisti. Kiti manė, kad yra daugybė nereikalingų procedūrų, daug biurokratijos.

Tačiau didžiosios daugumos nuomone muitinė turėtų kuo labiau supaprastinti procedūras bei kompiuterizuoti didžiąją dalį muitinės formalumų atlikimo. Nemažai verslininkų pageidavo, kad muitinė ne taip smulkmeniškai tikrintų dokumentus, operatyviau formintų deklaracijas, greitesnio aptarnavimo tempo, taip pat, kad būtų organizuojama daugiau seminarų aktualiais verslui klausimais.

⁴⁶ 2005 m. birželio mėn. PMO „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“

3. MUITINĖS IR VERSLO PARTNERYSTĖS PERSPEKTYVA - PASAULINĖS PREKYBOS SAUGUMO IR SUPAPRASTINIMO PMO STANDARTŲ SISTEMOS ĮGYVENDINIMAS

Po 2001 m. rugsėjo 11 d. teroristinių išpuolių JAV ypač susirūpinta tarptautinių krovinių gabenimo ir jūros uostų saugumu. 2002 m. buvo priimta eilė iniciatyvų tarptautinės prekybos saugumui užtikrinti, muitinės ir verslo partnerystei tobulinti. Tarptautinių krovinių tiekimas nuo siuntėjo iki gavėjo apima ištisą prekių, medžiagų judėjimo logistinę grandinę, kurioje dalyvauja gamintojai, eksportuotojai ir importuotojai, vežimo ir sandėliavimo operatoriai, ekspedicinės įmonės, muitinės įstaigos, tarpininkai, kurie kiekvienas atlieka tam tikras operacijas, procedūras ar funkcijas. Kiekvienoje šios grandinės grandyje slypi tam tikra saugumo riziką. Iki šiol daugelis muitinių administracijų vykdydavo prevencines operacijas, prekėms atvykus į jūrų ar oro uostus, pasienio muitinės postus, importo įforminimo metu. Tam kad efektyviai ir ekonomiškai būtų apsaugota visuomenė, reikalinga, kad ištisa tarptautinės prekybos srautų grandinė būtų dėmesio centre, o ne paprastas prekių įvežimas, išvežimas ar tranzitas.

Saugumo užtikrinimas yra svarbus uždavinys, tačiau jis privalo nesudaryti kliūčių teisėtam verslui. Taikant tinkamas priemones, saugumas gali sustiprinti verslo pasitikėjimą, prekybos srautus ir investicijas. Muitinės, kontroliuodamos tarptautinį prekių judėjimą, turi užtikrinti tarptautinės prekybos saugumą ne varžydamos prekių judėjimą, o priešingai jį supaprastindamos.

Pasaulinė muitinių organizacija (PMO) vykdydama vieną iš pagrindinių tarptautinės prekybos palengvinimo ir supaprastinimo tikslų, kuria atitinkamas prekybos saugumą užtikrinančias priemones ir instrumentus, kurie netrukdytų teisėtam verslui. 2002 m. birželio mėn. PMO Taryba priėmė rezoliuciją dėl tarptautinės prekybos saugumo ir prekybos palengvinimo. Rezoliucijoje buvo numatyta sudaryti tarptautinę tikslinę tarptautinės prekybos grandinės saugumo ir prekybos palengvinimo grupę, susidedančią iš muitinių administracijų, tarptautinių prekybos, transporto ir kitų organizacijų atstovų. Ši tikslinė grupė parengė išsamias rekomendacijas ir priemones, kurios suteikia muitinėms galimybę įgyvendinti modernias kontrolės procedūras, besiremiančias rizikos veiksnių įvertinimu. Minėtos tikslinės grupės išplėtotą tarptautinės prekybos srauto grandinės saugumo ir prekybos palengvinimo koncepcija apima išankstinės informacijos apie prekybos grandinės ciklą pateikimą, tam, kad muitinė galėtų atlikti rizikos įvertinimą iki krovinio išsiuntimo. Šis požiūris leidžia muitinės saugumo vaidmenį atlikti prieš ar eksporto metu, kol prekės yra tranzite, arba prieš importą ar jo metu. Informacija pateikiama atitinkamų privačių ūkio subjektų,

kurie dalyvauja prekių tiekimo grandinėje. Tai elektroniniu būdu perduodama informacija, kurią teikia eksportuotojai, importuotojai ir paslaugų teikėjai kaip vežėjai, ekspedicinės firmos ir kt. Šios procedūros yra nustatytos Išankstinės informacijos apie krovinių pateikimo rekomendacijose, kurios yra pagrindinė išsamaus PMO priemonių paketo dalis. PMO parengė kitus instrumentus saugumui užtikrinti:

- esminių duomenų, reikalingų didelės rizikos prekių siuntoms nustatyti, sąrašą;
- naują daugiašalę Muitinių administracijų konvenciją, kuri dvišaliu, regioniniu ar daugiašaliu pagrindu muitinių administracijoms nustato mechanizmą pasidalinti tinkama informacija;
- rekomendacijas verslininkams, kuriose aprašytos priemonės ir procedūros, kurios turi būti taikomos privataus sektoriaus operatorių;
- konteinerių skenavimo įrengimų pirkimo ir naudojimo rekomendacijas;
- modernių technologinių aparatų duomenų banką.

Šias rekomendacijas PMO narių muitinės įgyvendina per veiksmų planus ir aukščiausio lygio Generalinių direktorių strateginės grupės veiklą, kuri teikia strateginius patarimus dėl tolimesnio saugumo ir prekybos palengvinimo metodologijos ir standartų tobulinimo. PMO pasikliauja jos narių savanorišku susitarimų laikymosi, kadangi ji neturi tiesioginio poveikio įgaliojimų.

Greta egzistuojančių programų ir praktikos, PMO žengė sekantį žingsnį. 2005 m. birželio 23 d. PMO metinėje Tarybos sesijoje, dalyvaujant 166 PMO narėms buvo patvirtinti „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“(PMO). Tai unikalus instrumentas ne tik saugesnei tarptautinei prekybos tvarkai palaikyti, bet joje įtvirtintas naujas muitinės ir verslo darbo metodų ir parterystės požiūris. Muitinės, siekdamos nustatyti didelės rizikos krovinių, turi gauti tikslią savalaikę informaciją iš tarptautinės prekybos grandinėje dalyvaujančių verslininkų, nes tik tokiu būdu muitinė gali užtikrinti sklandžią teisėtą prekybą. Tik privataus sektoriaus muitinės reikalavimų supratimas ir jų laikymasis yra būtina sąlyga efektyviai muitinės veiklai. Antra vertus, muitinė turi suprasti verslo poreikius spartesniam ir iš anksto žinomų muitinės procedūrų įforminimui. Tai yra ta sritis, kur muitinės ir verslo bendradarbiavimas, konsultacijos vaidina svarbų vaidmenį dirbant šioje srityje.

PMO standartų sistema apima žymiai pažangesnius bendradarbiavimo tarp muitinės ir verslo ryšius ir formas. PMO Standartų sistema siekiama paskatinti verslo sektorių siekti pozityvaus prekybos grandinės rizikos valdyje vaidmens. Tam muitinės administracija turi identifikuoti

privataus verslo operatorius, kurie, vykdant savo veiklą, užtikrina aukšto lygio saugumo garantiją prekybos grandinėje ir jiems suteikti Įgaliotų ekonominių operacijų (toliau - IEO) vykdytojų statusą. Muitinė gali pasitikėti šiais partneriais prekyboje, įvertinti grėsmes jų tiekimo grandinėje ir sumažinti riziką su kuria susiduria muitinė. Savo ruožtu IEO privalo gauti apčiuopiamą naudą, supaprastinant ar operatyviai informant muitinės formalumus. Ši muitinės ir verslo partnerystės schema reikalauja gero bendradarbiavimo ir pasitikėjimo tarp abiejų sektorių.

Saugumas gali būti varomoji jėga modernizuojant muitinę ir verslą, pasiruošti pasitikti 21 amžiaus globalizacijos iššūkius.

Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema skirta apsaugoti ir supaprastinti pasaulinę prekybą, joje išdėstyti principai ir standartai, pateikiami kaip minimalus reikalavimas, kurių privalo laikytis PMO narės. Muitinės administracijos turi svarbias galias, kurių neturi jokia kita valstybės institucija, - tai teisė tikrinti įvežamus, transportuojamus per šalį ir išvežamus krovinius, bei prekes, neduoti leidimo įvežimui ar išvežimui ir kt. Muitinė, turėdama specifinius įgaliojimus ir gebėjimus, gali ir turi vaidinti pagrindinį vaidmenį saugant ir supaprastinant pasaulinę prekybą.⁴⁷ Siekiant optimizuoti tarptautinės prekybos grandinės saugumą, kartu užtikrinant nuolatinę prekybos supaprastinimą, reikalingas sisteminis požiūris, apimantis bendradarbiavimą su kitomis valdžios institucijomis ir verslo operatoriais. Šiuolaikinės muitinės tarptautinės prekybos grandinės rizikai valdyti naudoja automatines duomenų apdorojimo ir perdavimo sistemas. Šioje elektroninėje erdvėje, muitinių administracijos, siekdamos apsaugoti ir supaprastinti verslą, neturi jo apsunkinti skirtingais reikalavimais, o priešingai, - pripažinti atitinkamus tarptautinius standartus, kuriuose yra unifikuoti reikalavimai duomenims ar dokumentams ir informacijai apie deklaruojamus krovinius ir prekes.

PMO standartų sistemoje išskiriami keturi esminiai elementai:

- išankstinės elektroninės informacijos apie atvykstančių, išvykstančių ir tranzitinių krovinių siuntas harmonizavimas,
- šalies prisijungusios prie Sistemos įsipareigojimas taikyti nuoseklią rizikos valdymo koncepciją,
- pagal gaunančios šalies prašymą, didelės rizikos išvykstančio krovinio siunčiančios šalies muitinės administracijos patikrinimas naudojant neintervencinę tyrimo įrangą,

⁴⁷ 2005 m. birželio mėn. PMO „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“, P. 9.

- sistemoje apibrėžiama nauda, kurią muitinės teiks verslui, atitinkančiam minimalius tiekimo grandinės saugumo standartus bei geriausią praktiką.⁴⁸

PMO standartų sistema, pagrįsta minėtais elementais, remiasi dviem ramsčiais „muitinės muitinės“ ir „muitinės ir verslo partnerystė“, kuriuos sudaro atitinkamai apjungti standartai. Tokiu būdu jie yra lengviau suprantami bei įgyvendinami tarptautiniu lygiu.

Pagrindinis ramsčio „Muitinės verslui“ tikslas įtraukti verslą į tarptautinės prekybos grandinės saugos ir saugumo užtikrinimą, identifikuoti privačias įmones, kurios siūlo dideles saugumo garantijas joms dalyvaujant tiekimo grandinėje. Tai paankstina krovinių ir konteinerių saugumą tiekimo grandinėje jų kilmės vietoje, pvz., užsienio gamintojų konteinerių pakrovimo vietoje bei konteineriams keliaujant iš vieno punkto į kitą. Šio ramsčio standartuose išdėstomi kriterijai, pagal kuriuos verslininkai tiekimo grandinėje gali įgyti aprobuotą saugaus partnerio statusą. Šie kriterijai skirti užkirsti kelią neteisėtoms ar neturinėioms dokumentų prekėms patekti į tarptautinę tiekimo grandinę, įvertinti, taip pat fizinių pastatų ir patalpų, naudojamų kaip pakrovimo vietos, transporto priemonių saugumui, personalo lojalumo bei informacinių sistemų apsaugai nustatyti.

Siekdama įtraukti privatų verslą į tarptautinės prekybos grandinės saugos ir saugumo užtikrinimą, kiekviena muitinės administracija su juo užmegs partnerystės ryšius. Pagrindinis šio ramsčio dėmesys skiriamas tarptautinės sistemos, skirtos identifikuoti privačias įmones, kurios siūlo dideles saugumo garantijas jiems dalyvaujant tiekimo grandinėje, kūrimui. Tokie verslo partneriai turėtų gauti iš šios partnerystės apčiuopiamą naudą, kuri pasireikštų greitesniu įforminimu ir kitomis priemonėmis.

Šioje sistemoje išdėstomi kriterijai, pagal kuriuos verslininkai tiekimo grandinėje gali įgyti aprobuotą saugumo partnerio statusą. Šie kriterijai yra susiję su tokiais klausimais kaip grėsmės įvertinimas, įvertintoms grėsmėms priimtas saugumo planas, komunikavimo planas, procedūrinės priemonės, skirtos užkirsti kelią neteisėtų ar neturinėių dokumentų prekių patekimui į tarptautinio tiekimo grandinę, fizinis pastatų ir patalpų, naudojamų kaip pakrovimo vietos ar sandėliai, saugumas, konteinerių ir krovinių saugumas, transporto priemonės, personalo lojalumo tikrinimas bei informacinių sistemų apsauga.

Taip pat yra esminis bendras susitarimas dėl minimalios naudos, kurią verslo partneriai gali gauti iš įgalioto ekonominio operacijų vykdytojo (İEO) statuso. Tokia nauda apima greitesnį mažos rizikos krovinių judėjimą per muitinę, padidintus saugumo lygius, dėka geresnio saugumo

⁴⁸ 2005 m. birželio mėn. PMO „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“, P. 12.

optimizuotus tiekimo grandinės kaštus, geresnę organizacijos reputaciją, didesnes verslo galimybes, geresnį muitinės reikalavimų supratimą bei geresnį IEO ir muitinės administracijos bendravimą.

Muitinės administracija dirbs kartu su įgaliotais ekonominių operacijų vykdytojais, kad maksimizuotų tarptautinės prekybos grandinės, prasidedančios muitinės teritorijoje ar per ją einančios, saugumą ir supaprastinimą.

Vienas esmingiausių supaprastinimų, tai vieno langelio procedūros įdiegimas. Vyriausybės turėtų parengti muitinių ir kitų vyriausybinių tarnybų, susijusių su tarptautine prekyba, bendradarbiavimo susitarimus, kuriais būtų siekiama supaprastinti nenutrūkstamą tarptautinės prekybos duomenų perdavimą (vieno langelio koncepcija) bei nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis keistis žvalgybine rizikos informacija. Tai sudarytų galimybę prekybininkui vieną kartą elektroniniu būdu perduoti reikalaujamą informaciją vienai paskirtai institucijai, pageidautina – muitinei. Atsižvelgiant į tai, muitinės turėtų siekti glaudžiai integruotis su komerciniais procesais bei informacijos srautais pasaulinėje tiekimo grandinėje, pavyzdžiui, pasinaudodamos komerciniais dokumentais, tokiais, kaip sąskaitos ir pirkimo užsakymai bei eksporto ir importo deklaracijos.

Siekiant patenkinti muitinės reikalavimus, ICT gairėse rekomenduojama naudoti komercines ekonominių operatorių sistemas bei jas audituoti. Išsprendus konfidencialumo ar teisinės problemas, galimybė muitinei internetu prisijungti prie dalyvaujančių šalių komercinių sistemų, ypač sankcionuotos tiekimo grandinės kontekste, suteiktų geresnį priėjimą prie autentiškos informacijos bei galimybę vykdyti toli siekiančias supaprastintas procedūras. Kitas pavyzdys – Krovinių bendrijos sistemos (CCS), kur visos transporto grandinėje dalyvaujančios šalys uostuose ir oro uostuose idiegė elektroninę sistemą, skirta jiems keistis visa svarbia su krovinių ir transportu susijusia informacija. Muitinė turėtų apsvarstyti dalyvavimą tokiose sistemose bei duomenų ėmimą savo tikslais, jeigu šiose sistemose yra reikalingų muitinei duomenų.

Sankcionuota tiekimo grandinė – tai koncepcija, pagal kurią muitinė aprobuoja visus tarptautinės prekybos sandorių dalyvius, kurie saugiai tvarkydami prekes ir atitinkama informacija laikosi nustatytų standartų. Integruota supaprastinta sienos kirtimo procedūra, kai tiek eksporto, tiek importo tikslais reikalaujama tik vienos supaprastintos deklaracijos su minimalia informacija, turėtų būti naudinga siuntoms, keliaujančioms tokia grandine iš išvykimo į paskirties vietą.

Kertinis sėkmingos muitinės ir verslo partnerystės akmuo remiasi keliais esminiais faktoriais, kuriuos papildo abipusis vaidmenų ir įsipareigojimų šiuo atžvilgiu pripažinimas. Bendroje veikloje muitinė ir verslas turėtų vadovautis šiais standartais: partnerystė, saugumas, įgaliojimai, technologija, komunikacija, supaprastinimas ir kt.

1-asis standartas – Partnerystė

Siekdami užtikrinti, kad jų vidaus politika ir procedūros tinkamai apsaugotų jų siuntas ir kontenerius nuo „sukompromitavimo“, iki kol jie paskirties vietoje neišleidžiami po muitinio patikrinimo, tarptautinės prekybos tiekimo grandinėje dalyvaujantys įgalioti ekonominių operacijų vykdytojai (AEO) vertins save, taikydami iš anksto nustatytus saugumo standartus bei geriausią praktiką.

Muitinės ir verslo partnerystės programa turėtų leisti AEO verslo modelių grįstus planus padaryti lankstesnius bei pritaikyti pagal individualius poreikius.

Muitinės administracija ir AEO turėtų bendrai nustatyti ir užfiksuoti dokumentuose atitinkamas partnerystės saugumo priemones, kurias AEO idiegs bei palaikys.

Bendrai parengtame muitinės ir verslo partnerystės dokumente turi būti numatytos rašytinės bei patikrinamos procedūros, skirtos kiek imanoma labiau įsitikinti pagal AEO verslo modelį, kad AEO verslo partneriai, įskaitant gamintojus, produkcijos tiekėjus bei pardavėjus, išreikštu savo ketinimus laikytis Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemoje išdėstytų saugumo standartų.

AEO procedūros ir saugumo priemonės turėtų būti periodiškai (priklausomai nuo rizikos) peržiūrimos. Tokios peržiūros turėtų neprieštarauti atitinkamoje su verslo saugumu susijusioje sutartyje nustatytoms procedūroms.

2-asis standartas – Saugumas

Į savo esamą verslo praktiką įgalioti ekonominių operacijų vykdytojai inkorporuos iš anksto nustatytas geriausias saugumo praktikas.

Įgalioti ekonominių operacijų vykdytojai (AEO) idiegs saugumo priemones, užtikrinančias pastatų saugumą, bei tokias, kurių pagalba stebimi ir kontroliuojami vidus, išorė bei įėjimas, tokiu būdu neleidžiant be leidimo patekti prie įrengimų, transporto priemonių, krovos dokų bei krovinių teritorijų.

Saugioje tiekimo grandinėje patekimo prie įrangos kontrolė turėtų apimti ir vadovų atliekamą identifikacinių ženklų (darbuotojų, svečių, pardavėjų ir t.t.) bei kitų priemonių, įskaitant, raktus, korteles bei kitas priemones, kurios suteikia galimybę nevaržomai patekti prie bendrovės turto ir lėšų, išdavimą ir atitinkamą kontrolę.

Saugioje tiekimo grandinėje patekimo prie įrangos kontrolė turėtų taip pat apimti ir greitą bei visišką bendrovės išduotų nebegaliojančių darbuotojų identifikacinių bei patekimo į patalpas bei informacines sistemas priemonių pašalinimą.

Slapti verslo duomenys turėtų būti apsaugoti atitinkamomis automatinėmis, tokiomis, kaip individualūs slaptažodžiai, kurie turi būti periodiškai iš naujo patvirtinami, atitinkami informacinių sistemų saugumo mokymai bei apsauga nuo neteisėto priėjimo ir netinkamo informacijos panaudojimo.

Personalo saugumo programos turėtų apimti esamų bei būsimų darbuotojų patikrinimus, kurie tinkami ir leidžiami pagal nacionalinę teisę. Tokios programos turėtų apimti ir periodinius darbuotojų, dirbančių saugumo atžvilgiu jautriose pareigose, išsilavinimo patikrinimus, per kuriuos būtų pažymimi neįprasti akivaizdžios darbuotojo socialinės ir ekonominės padėties pokyčiai.

Sutinkamai su AEO verslo modeliu turi būti parengtos saugumo programos ir priemonės, kurios skatintų verslo partnerių procedūrų, susijusių su transportavimu, krovinių tvarkymu bei saugojimu saugioje tiekimo grandinėje, atitikimą reikalavimams.

Turi būti taikomos procedūros, kurios užtikrintų, kad visa apdorojant krovinį naudojama tiek elektroninė, tiek popierinė informacija būtų įskaitoma, savalaikė, tiksli bei apsaugota nuo pakeitimo, praradimo ar klaidingų duomenų įvedimo. AEO ir muitinė užtikrins komercijos ir saugumo atžvilgiu jautrios informacijos konfidencialumą. Pateikta informacija turi būti naudojama tik tiems tikslams, kuriems ji buvo teikta.

Krovinį siunčiantis ar priimantis AEO turėtų suderinti jo duomenis su atitinkama gabenimo dokumentų informacija. AEO turi užtikrinti, kad iš verslo partnerių gaunama informacija būtų pateikiama tiksliai ir laiku. Iki priimant ar išleidžiant krovinį privalo būti identifikuojami ji tiekiantys ar priimantys asmenys.

Kad padėtų darbuotojams išlaikyti krovinio atitikimą reikalavimams, atpažinti potencialias vidines grėsmes saugumui bei užtikrinti priėjimo kontrolę, AEO turėtų specialius apmokymus. AEO turėtų supažindinti darbuotojus su bendrovės procedūromis, skirtomis identifikuoti ir pranešti apie itariamus incidentus.

3-iasis standartas – Įgaliojimas

Muitinės administracija, kartu su verslo bendruomenės atstovais, sukurs patvirtinimo ar kokybės akreditavimo procedūras, kurios teiktų paskatas verslui per jų kaip įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojų statusą. Šios procedūros užtikrins jų investicijų į geras saugumo sistemas bei praktikas, įskaitant, rizikos identifikavimą ir patikrinimus, nešamą naudą bei greitesnį jų prekių apiforminimą.

Kad nustatytų bendrą kolektyvinio dalyvavimo saugioje tiekimo grandinėje teikiamą naudą, muitinės administracija turėtų (įvairiais būdais) bendradarbiauti su verslo partneriais.

Muitinės administracija turėtų reaguoti į AEO ir jo įgaliotų atstovų problemas bei konsultuodamasi su jais nustatyti formalizuotus komunikavimo metodus, užtikrinančius tinkamą klausimų gavimą, nagrinėjimą ir išsprendimą.

Muitinės administracija turėtų dokumentuose fiksuoti apčiuopiamą naudą, kurią ji saugioje tiekimo grandinėje tikisi teikti (savo jurisdikcijoje) visiškai atsidavusiems verslo partneriams. Tokia nauda turėtų būti išmatuojama, bei apie ją turėtų būti pranešama. Be to, ji turėtų eiti kartu su nacionalinėse programose išdėstytais muitinės įsipareigojimais.

Muitinės administracijos turėtų susitarti dėl abipusio AEO statuso pripažinimo. Kai to reikia, muitinės administracija turėtų siekti pakeisti ar keisti nuostatas bei įgyvendinti procedūras, kurios pagreitina nerizikingų kategorijai priskirtų siuntų išleidimą.

Muitinės administracija turės naudoti iš didesnio prekių saugumo tarptautinėje tiekimo grandinėje, kur tobulesnės žvalgybos procedūros, gebėjimai vertinti rizika bei geresnis didelės rizikos siuntų identifikavimas leis optimizuoti išteklių panaudojimą.

Muitinės administracija bei AEO turės naudoti iš savęs vertinimo bei tikrinimo procedūrų.

4-asis standartas – Technologija

Supaprastindamos modernių technologijų naudojimą, visos šalys išlaikys krovinių ir konteinerių atitikimą reikalavimams.

Minimalus reikalavimas AEO – laikytis dabartinių įvairiuose tarptautiniuose sutartyse, įskaitant, bet neapsiribojant, 1972 m. Muitinės konvencija dėl konteinerių ir Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių vežimo su TIR knygelėmis (TIR Konvencija, 1975 m.), išdėstytų reikalavimų.

Siekiant nustatyti ir stebėti konteinerio atitikimą reikalavimams bei pranešti apie neteisėtą priėjimą prie konteinerio ir krovinio, muitinės administracija, atitinkamai didindama paskatinimus, turėtų drąsinti AEO savanoriškai naudoti pažangesnes už mechaninį plombavimą technologijas bei supaprastinti jų naudojimo sąlygas.

AEO turėtų dokumentuose fiksuoti procedūras, kuriose išdėstoma vidinė politika krovinių ir konteinerių tvarkymo ir plombavimo didelio saugumo plombomis ir/arba kitų priemonių, kurios skirtos neleisti patekti prie krovinio, atžvilgiu.

Muitinės administracija turėtų dokumentuose fiksuoti procedūras, kuriose nustatomas plombų tikrinimo režimas bei darbinės procedūras, skirtas nagrinėti neatitikimus.

Kad bendrai pasinaudotų pramonės standartų bei konteinerių atitikimą reikalavimams palaikancijų technologijų pažangą taip pat abipusių pasirengimų reaguoti į identifikuotus apsauginių plombų pažeidimo atvejus, muitinės administracija ir AEO turėtų vesti atvirą dialogą bendrai rūpimose srityse.

5-asis standartas – Komunikavimas

Siekdama skatinti minimalius saugumo standartus bei geriausias tiekimo grandinės saugumo praktikas, muitinės administracija reguliariai atnaujins muitinės ir verslo partnerystės programas.

Pasikonsultavusi su AEO ar jo atstovais, muitinė turėtų nustatyti procedūras, kurių reikėtų laikytis iškilus klausimams ar įtarus muitinės pažeidimą. Tai gali būti ir AEO ar jo agentų aprūpinimas telefonų numeriais, kuriais galima nepaprastais atvejais surasti atitinkamus muitinės pareigūnus.

Tiek šalies, tiek vietos lygmeniu muitinė turėtų reguliariai konsultuotis su visomis tarptautinėje tiekimo grandinėje dalyvaujančiomis šalimis, kad aptartų visas šalis dominančius klausimus, įskaitant, muitinės taisykles, procedūras bei reikalavimus patalpų ir siuntų saugumui.

AEO turėtų reaguoti i muitinės vykdomą minėtosios veiklos koordinavimą bei prisidėti prie dialogo, kuris pateikia prasmingų išvalgų, siekiant užtikrinti, kad programa liktu svarbi ir pagrįsta minimaliais saugumo standartais, teikiančiais naudą abiem šalims.

6-asis standartas – Supaprastinimas

Muitinės administracija dirbs kartu su AEO, kad maksimizuotų tarptautinės prekybos grandinės, prasidedančios muitinės teritorijoje ar per ją einančios, saugumą ir supaprastinimą .

Muitinės administracija turėtų siekti numatyti ar pakeisti nuostatas bei įdiegti procedūras, kurios konsoliduotų ir supaprastintų su muitinių iforminimu susijusios reikalingos informacijos teikimą, siekiant tiek supaprastinti prekybą, tiek identifikuoti didelės rizikos krovinius, kad būtų imamasi atitinkamų veiksmų.

Standartų sistemos įdiegimas bus naudingas visuomenei, muitinių administracijoms bei verslui. Kadangi vienas iš pagrindinių Sistemos tikslų yra pasaulinės prekybos saugumas ir supaprastinimas, tai leis jai prisidėti prie ekonomikos augimo ir plėtos ir apsaugoti prekybą nuo pasaulinio terorizmo grėsmės. Muitinių administracijoms suteiks galimybę supaprastinti teisėtą prekių judėjimą bei patobulinti ir modernizuoti muitinės procedūras ir operacijas. Sistema skatins sudaryti muitinės ir kitų valdžios institucijų bendradarbiavimo susitarimus.

Sistema ne tik sudaro sąlygas apsaugoti tarptautinę prekybą, bet ir ją supaprastina bei skatina ją įgyvendinti Įgalioji ekonominių operacijų vykdytojais (gamintojai, eksportuotojai ir importuotojai, vežėjai, tarpininkai, uostai, terminalai, sandėliai), dalyvaujantys tarptautinės prekybos grandinėje, kurie atitiks tiekimo grandinės saugumo reikalavimus, įgis naudos dėl greitesnio muitinės procedūrų prekėms įforminimo ar sumažinus tikrinimų dažnumą.⁴⁹

⁴⁹ 2005 m. birželio mėn. PMO „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“.

2003 m. Europos Komisija parengė visumą priemonių nukreiptų saugumo problemoms spręsti ir jas pateikė Tarybai ir Parlamentui. Dalis šio paketo priemonių buvo atsakas į JAV iniciatyvas prekybos saugumo srityje. Šios priemonės susiejamos su pagrindine koncepcija, kuri sudaro pagrindą naujam ES išorinių sienų saugumo valdymo modeliui, besiremiančiu harmonizuota rizikos įvertinimo sistema. EK pasiūlė eilę priemonių sustiprinti prekių kertančių išorines sienas saugumą. Jos apima:

- reikalavimą ūkio subjektams pateikti muitinės įstaigoms išankstinę informaciją apie jų importuojamas į ES ar eksportuojamas iš jos prekes,
- patikimo ekonominės veiklos operatoriaus, kuriam taikomos prekybos palengvinimo priemonės, statuso suteikimą,
- vieningo Bendrijos rizikos atrankos kriterijų nustatymo mechanizmą kompiuterizuotai kontrolės sistemai vykdyti

Techninei darbo grupei buvo pavesta nustatyti tolimesnę šių priemonių plėtotę. EK parengė Bendradarbiavimo ir partnerystės tarp muitinės ir prekybos (COMPACT) programą. Ši partnerystės tarp EK, ES valstybių narių ir muitinių administracijų ir verslo struktūrų, buvo išplėtotą pagal ES muitinės 2002 programą, skirtą geriausiai rizikos įvertinimo, bendradarbiaujant su ekonominiiais operatoriais, praktikai nustatyti. COMPACT tikslas skatinti verslo palengvinimą ir supaprastinimą per partnerystę tarp muitinės ir prekybos naudojant akreditavimo ar sertifikavimo procedūras ir rizikos valdymo nuostatas.⁵⁰

Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. balandžio 13 priimtas reglamentas Nr. 648/2005 papildė Bendrijos muitinės kodeksą prekybos saugumą stiprinančiomis nuostatomis. Jomis siekiama nustatyti lygiavertį apsaugos lygį atliekant į Bendrijos muitų teritoriją įvežamų arba iš jos išvežamų prekių muitinį tikrinimą visose valstybėse narėse. Siekiant sumažinti riziką, kylančią Bendrijai, jos piliečiams ir prekybos partneriams muitinio tikrinimo veiksmai turi būti grindžiami bendrai suderintais standartais ir rizikos kriterijais, taikomais prekių bei ekonominių operacijų vykdytojų atrankai. Šiems tikslams pasiekti numatyta:

- sukurti Bendrijoje taikomą rizikos valdymo sistemą, kad galima būtų nustatyti prioritetus ir veiksmingai paskirstyti išteklius siekiant išlaikyti pusiausvyrą tarp tinkamo muitinio tikrinimo ir teisėto prekybos palengvinimo;
- nustatyti bendrus kriterijus ir suderintus reikalavimus įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojams, ir užtikrinti suderintą šių kriterijų ir reikalavimų taikymą;

⁵⁰ Europos Tarybos sprendimas 634/2004

- valstybėms narėms teisė suteikti visiems ekonominių operacijų vykdytojams, atitinkantiems nustatytus kriterijus ir reikalavimus ir jų laikantiems įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statusą, kurie galėtų naudotis tam tikrais muitinės supaprastinimais ir kitose valstybėse narėse. Tačiau muitinėms tenka atsakomybė už muitinį tikrinimą, susijusį su sauga ir saugumu, todėl nors pripažįstant įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statusą kaip vieną iš rizikos analizės veiksnių leidžiantį jam naudotis palankesnėmis tikrinimo sąlygomis, tačiau muitinės teisė tikrinti išlieka;

- valstybių narių kompetentingoms institucijoms savalaikiai ir efektyviai keistis informacija apie importuojamų ir eksportuojamų prekių keliamą riziką;

- siekiant sudaryti sąlygas atitinkamam, rizika pagrįstam tikrinimui, nustatyti reikalavimą iš anksto, prieš atgabenimą arba išsiuntimą, pateikti informaciją apie visas į Bendrijos muitų teritoriją įvežamas arba iš jos išvežamas prekes.

Šiuo reglamentu papildytas Bendrijos muitinės kodekso 4 straipsnis 26 punktu, kuriame pateiktas rizikos valdymo apibūdinimas. „Rizikos valdymas - sistemingas rizikos identifikavimas ir visų priemonių, būtinų rizikos kilimui apriboti, įgyvendinimas. Rizikos valdymui priskirtina veikla apima duomenų ir informacijos rinkimą, rizikos analizę ir įvertinimą, veiksnių parinkimą ir įgyvendinimą, taip pat reguliarią proceso ir jo rezultatų stebėseną bei peržiūrą, remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais šaltiniais bei strategijomis“. Bendrijos muitinės kodeksas taip pat papildytas 5a straipsniu, kuris nurodo, keturis pagrindinius kriterijais, kuriais remiantis suteikiamas „įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statusas“. Tai:

- priimtini duomenys apie muitinės nustatytų reikalavimų laikymąsi;

- priimtina verslo apskaitos registrų tvarkymo sistema, sudaranti galimybę atlikti atitinkamą muitinį tikrinimą;

- atitinkamais atvejais mokumo įrodymas;

- atitinkami saugumo bei saugos standartai.⁵¹

Šie Bendrijos muitinės kodekso papildymai sudarė teisinės sąlygas visose ES valstybėse narėse vienodai traktuoti su tarptautinės prekybos saugumu ir jo rizika susijusias nuostatas. Tačiau praktiniam jų įgyvendinimui šių nuostatų nepakanka. Bendrijos muitinės kodekso Komitetas įpareigotas nustatyti įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojo statuso suteikimo procedūras,

⁵¹ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 648/2005, 2005 m. balandžio 13 d. iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą.

sertifikatų išdavimo, suspendavimo ir panaikinimo tvarką. Patikrinti kaip teisinės nuostatos įgyvendinti praktikoje, EK atlieka bandomąjį projektą, kuriame dalyvauja Austrija, Belgija, Danija, Italija, Jungtinė Karalystė, Lietuva, Olandija, Prancūzija, Slovėnija, Švedija ir Vengrija) muitinės administracijos ir ūkio subjektai. Šiame projekte dalyvauja Muitinės departamentas ir AB „Lietuvos geležinkeliai“. Teisinės nuostatos susijusios su įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojo statuso suteikimo procedūromis, sertifikatų išdavimo, suspendavimo ir panaikinimo tvarka, tik patikrintos praktikoje bus perkeltos į EB Muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatas ir bus privalomos visoms ES valstybių narių muitinių administracijoms.

Šiuo metu Lietuvos muitinė nėra suteikusi Lietuvos ūkio subjektams įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statuso. Tai susiję ne tik su tuo, kad nėra nustatytos išsamios tvarkos įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojams naudotis supaprastintais muitinės formalumais kitose ES valstybėse narėse, kas riboja jiems teikiamą naudą. Be to, egzistuojanti galimybė naudotis supaprastintais muitinės formalumais ir patikimiems ūkio subjektams, įgaliotiems siuntėjams bei įgaliotiems gavėjams, mažina Lietuvos ūkio subjektų interesą įgyti įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statusą. Mūsų nuomone, įgaliotų ekonominių operacijų vykdytojų statusas turėtų suteikti galimybę naudotis muitinės supaprastinimais, kuriuos įgyja ir patikimas ūkio subjektas bei įgaliotas siuntėjas ar įgaliotas gavėjas.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

1. Lietuvos muitinė – viešojo administravimo subjektas, turintis įstatymų suteiktas viešojo administravimo teises ir praktiškai įgyvendinantis vykdomąją valdžią ar atskiras vykdomosios valdžios funkcijas. Lietuvos muitinė – institucija, turinti tam tikrą vidinę organizacinę struktūrą, kurią sudaro Muitinės departamentas, teritorinės muitinės, specialiosios muitinės įstaigos. Jų paskirtis, kad muitinė, kaip sistema, efektyviai vykdytų savo uždavinius ir funkcijas viešojo administravimo srityje. Muitinės sistemoje įstaigų pavaldumas grindžiamas vertikaliu principu: teritorinės muitinės, specialiosios muitinės įstaigos pavaldžios Muitinės departamentui, o Muitinės departamentas, kaip įstaiga prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijai atskaitinga pastarajai ministerijai.

2. Lietuvos ekonomika yra atvira. Jos užsienio prekybos apyvartos santykis su BVP 2005 m. sudarė 1, 068. Lietuvos importas nuo 2005 m. palyginti su 2000 m. išaugo nuo 20876,9 mln Lt iki 43151,9 mln Lt t. y. 2,0 kartus, o eksportas atitinkamai - nuo 14193,2 mln Lt. 2000 m iki 32767,3 mln. Lt. 2005 m. t.y. 2,3 karto. Kadangi 2000 – 2005 metais Lietuvos eksportas ir importas sparčiai augo, galima teigti, kad tam tikrą įtaką užsienio prekybos augimo tempams turėjo ir nuolatinis muitinės procedūrų ir formalumų supaprastinimas, bei sėkmingas muitinės ir verslo atstovų bendradarbiavimas.

3. Muitinė, atlikdama savo funkcijas, bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis. Vienas iš bendradarbiavimo pagrindų – bendradarbiavimo sutarčių pasirašymas, kuriomis siekiama sukurti abipusio pasitikėjimo aplinką. Atlikus Muitinės departamento sudarytus bendradarbiavimo susitarimus su verslo struktūromis, nustatyta, kad jie neturi visų reikalaujamų sutarties struktūrinių dalių.

4. Supaprastintos procedūros – verslo augimo skatinimas. Lietuvoje šiuo metu yra įregistruota 320 įmonių, kurios įtrauktos į patikimų ūkio subjektų sąrašą, nes tik jie gali taikyti supaprastintą muitinės procedūrą - deklaravimą verslininko pasirinktoje vietoje, įtraukiant prekes į apskaitą. Per 2006 m. Lietuvos muitinė išdavė 9 įmonėms leidimus taikyti supaprastintas tranzito procedūras – leisti naudotis bendrąja garantija arba atleisti nuo prievolės pateikti garantiją. Tais

pačiais metais buvo išduoti 11 įmonių leidimai taikyti supaprastintas muitinės procedūras importuojamoms ir eksportuojamoms prekėms.

Anketinės apklausos duomenys rodo kad verslininkai palankiai vertina supaprastintų muitinės procedūrų taikymą. Į klausimą, ar supaprastintos procedūros palengvintų jų įmonės veiklą, net 76% respondentų atsakė - taip, 5%, - ne ir 17% teigė, kad tik iš dalies palengvintų.

5. Verslo ir muitinės bendradarbiavimui didelę reikšmę turi muitinės tarpininkai. Kadangi tik jie turi teisę Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje atstovauti kitiems asmenims muitinėje, kai pateikiama muitinės deklaracija, veikdami atstovaujamojo vardu. Į klausimą kaip verslininkai vertina Lietuvos muitinės tarpininkų paslaugas, lyginant su kitų ES valstybių muitinių tarpininkų paslaugomis, 24% respondentų mano, jog jos kokybiškos ir brangios, 18% mano, kad paslaugos nekokybiškos ir brangios, net 53% teigė, jog kokybiškos ir nebrangios ir likusiųjų 5% nuomone nekokybiškos ir nebrangios.

Darytina išvada, kad daugumos apklaustųjų verslininkų nuomone Lietuvos muitinės tarpininkai, palyginti su kitų ES valstybių narių tarpininkų paslaugomis, teikia kokybiškas bei nebrangias paslaugas.

6. Siekiant palengvinti tarptautinę prekybą teigiamą indėlį įneš parengto Modernizuoto Bendrijos muitinės kodekso patvirtinimas, kurio taikymas sudarys prielaidas supaprastintų muitinės procedūrų platesniam taikymui, elektroninės muitinės iniciatyvos įgyvendinimui, įtvirtins centralizuoto muitinio įforminimo bei kitus modernius muitinės darbo metodus, o „popieriniai“ darbo procesai bus pakeisti į elektroninius duomenų mainus.

7. Muitinė, spręsdama tarptautinės prekybos saugumo užtikrinimo uždavinius, taikant modernias kontrolės sistemas ir technines priemones, privalo siekti verslo palengvinimo supaprastinant muitinės procedūras, taikant lengvatas patikimiems tarptautinės prekybos operatoriams - įgaliotiems ekonominių operacijų vykdytojams (gamintojams, eksportuotojams ir importuotojams, vežėjams, tarpininkams, uostams, terminalams, sandėliams), dalyvaujantiems tarptautinės prekybos grandinėje, kurie atitiks tiekimo grandinės saugumo reikalavimus. Savo ruožtu, jie įgis naudos dėl greitesnio muitinės procedūrų prekėms įforminimo ar sumažinus tikrinimų dažnumą.

8. Daugumoje Muitinės departamento sudarytų bendradarbiavimo susitarimų ir memorandumų pasigendama sutarties struktūrinių dalių, juk nenumačius sutarties vykdymą

prižiūrinčio asmens, kyla klausimas, kokia galimybė iš viso įgyvendinti sutartį. Siūlytume patobulinti Muitinės departamento pasirašomų bendradarbiavimo susitarimų struktūrą, kurią sudarytų tokie elementai: sutarties preambulė, sutarties sudarymo data, vieta, sutarties dalykas, sutarties šalių įsipareigojimai ir jų vykdymo tvarka, atsakomybė, sutarties įsigaliojimas, sutarties baigiamosios nuostatos. Tai prisidėtų prie Muitinės departamento – valstybinės institucijos įvaizdio kūrimo.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (Valstybės žinios, 1992, Nr.33 – 1014);
2. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą;
3. 2005 m. balandžio 13 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 648/2005 iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą.
4. Europos Tarybos sprendimas 634/2004.
5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Valstybės žinios, 1999, Nr. 60-1945);
6. Lietuvos Respublikos tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto patvirtinimo ir įgyvendinimo įstatymas (Valstybės žinios, 2003, Nr. 64-2881);
7. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (Valstybės žinios, 2004, 63-2243);
8. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas (Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2517);
9. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Valstybės žinios, 2006, Nr. 77-2975);
10. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 171 „Dėl Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 1998, Nr. 64-1861);
11. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus įsakymas Nr. 623 „Dėl Muitinės kriminalinės tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (Valstybės žinios 2001, Nr. 88-3115);
12. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus įsakymas Nr. 1B-260 „Dėl Lietuvos muitinės veiklos strategijos 2005-2010 metams patvirtinimo“;

13. Lietuvos Respublikos Finansų ministro 2004 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 1K-405 „Dėl muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios, 2004, Nr. 186-6937
14. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2006 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1B – 254 „Dėl supaprastintų procedūrų taikymo tvarkos“ // Valstybės žinios, 2006, Nr. 43 – 1579
15. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2005m. gruodžio 11d. įsakymas Nr. 1B-736 „Dėl leidimų taikyti muitinio tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimus surašymo, registravimo, numeravimo ir tvarkymo teritorinėse muitinėse taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2005, Nr. 144-5274.
16. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2003m. sausio 16d. įsakymas Nr. 1B – 37 „Dėl supaprastintų muitinio tranzito procedūrų, taikomų gabenant prekes geležinkelių transportu su smgs arba cim važtaraščiais, atlikimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2003, Nr. 9-320
17. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. kovo 24 d. įsakymas Nr. 1B – 253 „Dėl patikimo eksportuotojo įgaliojimų suteikimo ir naudojimosi jais taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2004, Nr. 49 – 1621.
18. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. 504 „Dėl patikimo asmens statuso suteikimo muitinėje taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2004, Nr. 82 – 2974.
19. Muitinės Departamento prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos direktoriaus 2003 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. 1B – 583 „Dėl muitinės deklaracijų, pateikiamų naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, pateikimo, priėmimo ir tikrinimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2003, Nr. 65 – 2987.
20. Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2006 m. spalio 26 d. įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos muitinės ir verslo bendradarbiavimo programos 2006 – 2010 metams patvirtinimo“.

21. Muitinės konsultacinio komiteto nuostatai. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacija.
22. Muitinės bendradarbiavimas su verslo asociacijomis. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.
23. Regioninių muitinės konsultacinio komiteto pakomitečių veiklos planas /2006m. II pusmetis/. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacija.
24. Lietuvos muitinės 2004m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.
25. Lietuvos muitinės 2005m. metinė veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.
26. Lietuvos muitinės 2006m. pusmečio veiklos ataskaita. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinis pranešimas.
27. 2005 m. birželio mėn. PMO „Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema“

Specialioji literatūra:

1. *Witte W.* Lehrbuch des Europaeischen Zollrechts (Auflage 4). – Herne. Berlin, 2005.
2. *Dziegoraitis A, Bakaveckas A. ir kt. (autorių grupė)* Lietuvos administracinė teisė. – Mykolo Riomerio universitetas, Vilnius, 2005.
3. *Radžiukymas J.* Lietuvos muitinės pokių valdymo organizaciniai aspektai // Jurisprudencija,
4. *Ščukas L.* „Sutartys – bendrovės įvaizdžio dalis“ // Juristas, 2004, Nr. 12, psl. 9.
5. Metinis leidinys Užsienio prekyba 2005, Statistikos departamentas, 2006
6. *Stankevičiūtė R.* Lietuviškų prekių eksportas kuklus // Kauno diena, 2006 11 23 P. 16

Praktinė medžiaga:

1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. gruodžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A4-689-2003, www.infolex.paktika.lt ;
2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A4-912-2004, www.infolex.paktika.lt .
3. Supaprastintos muitinės procedūros // <http://www.cust.lt/lt/rubric?rubricID=232>; prisijungimo laikas: 2006-11-10
4. *Birutis Š.* Balsuojama dėl naujojo muitinės kodekso pataisų // <http://www.zebra.lt/naujienos/verslas/92540> [2006 11 10]
5. Statistikos departamento informacija // <http://www.stat.gov.lt/lt/>, prisijungimo laikas 2006 10 15
6. <http://eur-lex.europa.eu/lt/index.htm>

SANTRAUKA

Muitinės ir verslo partnerystės politika ir praktika

Muitinė yra viešojo administravimo subjektas praktiškai įgyvendinantis įstatymų numatytas funkcijas. Tai patvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimas bei muitinės vidinė organizacinė struktūra, teisės aktuose įtvirtintos muitinės atliekamos administracinės funkcijos (viešųjų paslaugų teikimas verslo bendruomenei, teisės aktų muitų teisės srityje leidyba, individualaus pobūdžio sprendimų priėmimas ir t. t.).

Nūdienoje besikeičiant tarptautinės prekybos sąlygoms ir didėjant jos mastams, stiprėjant ūkio subjektų poreikiui sudaryti vienodas konkurencingumo sąlygas ir apginti juos nuo apgaulingos prekybos, kovojant su muitinės ir komerciniais pažeidimais, siekiant užtikrinti gyventojų saugumą reikia, kad muitinė prisitaikytų prie naujų sąlygų, poreikių reikalavimų. Todėl vienu svarbiausiu šiuolaikinės muitinės uždavinių tampa muitinės procesų ir procedūrų tobulinimas bei siekis tapti patikima teisėto verslo subjektų partnere.

Magistriniame darbe nagrinėjama muitinės ir verslo bendradarbiavimo ir palengvinimo formos.

Prie bendradarbiavimo formų priskiriama – Muitinės konsultacinis komitetas, įkurtas siekiant gerinti verslo aplinkos sąlygas, stiprinti muitinės ir verslo visuomenės bendradarbiavimą; bendradarbiavimo sutarčių (memorandumų) pasirašymas; informavimas visuomenės ir verslo atstovų žiniasklaidos priemonėmis ir internetu tai padeda verslininkui susipažinti su priimtais naujais teisės aktais, reglamentuojančiais tam tikrus klausimus bei kitomis naujovėmis; muitinės tarpininkai gali be problemų ir per trumpą laiką išspręsti visus klausimus, susijusius su muitinės veikla, tarpininkaujant muitinės tarpininkams.

Prie palengvinimo formų priskiriami – procedūrų supaprastinimai, elektroninis deklaravimas, patikimo eksportuotojo statusas bei skolos muitinei padengimas dalimis. Įtvirtinus tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose tokius palengvinimus, kaip matyti iš atliktos analizės, verslas auga. Lietuvoje šiuo metu yra įregistruota 320 įmonių, kurios įtrauktos į patikimų ūkio subjektų sąrašą, nes tik jie gali taikyti supaprastintą muitinės procedūrą, per 2006 m. Lietuvos muitinė išdavė 9 įmonėms leidimus taikyti supaprastintas tranzito procedūras, buvo išduoti 11 įmonių leidimai taikyti supaprastintas muitinės procedūras importuojamoms ir eksportuojamoms prekėms.

Kaip rodo atliktos apklausos analizė, verslininkai palankiai vertina muitinės ir verslo palengvinimo formas.

SUMMARY

The Policy and Practice of Customs and Business Partnership

Customs is one of public administration subjects implementing various functions within the framework of legal acts. It is established by the Ruling of the Supreme Administrative Court of Lithuania and legal acts of the customs organisational structure and customs administrative performance (i.e. serving the public, legislation of customs legal basis, individual decision making and etc.)

Taking into consideration that trade conditions are constantly changing and its amount is increasing, also having in mind the rise of the need for establishing equal competitive conditions for external subjects and preventing fraudulent trade, moreover, seeking to combat customs and commercial violations, guarantee the community security it is very important for customs to adapt to new conditions and also be able to meet new needs and fulfil new requirements. Thus, the main task of customs is to improve its processes and procedures as well as to become a reliable partner of legal commercial subjects.

In this work various cooperation and its facilitation forms between customs and commercial subjects are analysed.

As for cooperation forms it is important to mention Customs Consulting Committee which was established to improve commercial conditions and increase cooperation between customs and business people. Furthermore, such forms include cooperation agreements (memorandums) and providing information to the public and business representatives by using media and Internet seeking to introduce new legal acts and innovations. All this serves to customs brokers as well as they can quickly find proper customs information necessary to fulfil their duties.

Referring to facilitation forms, they embrace simplification of procedures, electronic declaration, status of a reliable exporter and half-paying debts to customs. After incorporating these simplifications into European Community and national legal basis, it is obvious that business is increasing. It is stated that 320 enterprises in the Republic of Lithuania are registered as reliable commercial subjects that are allowed to apply simplified customs procedures. During the year 2006 Lithuanian Customs issued to 9 enterprises allowances to apply simplified transit procedures and 11 enterprises were issued allowances to apply simplified customs procedures for exported and imported goods.

To conclude, the results of the analyses carried out show that business people are satisfied with customs and commercial facilitation forms.

MKK pakomitečių 2006m. II –jame pusmetyje planuotos nagrinėti temos.⁵²

Eil. Nr.	Pakomitetis	Data	Temos
1.	Vilniaus	2006 09	Intrastato ataskaitų pateikimas internetu.
		2006 10	Intelektinės nuosavybės apsaugos priemonių taikymas.
2.	Kauno	2006 09 13	Pagrindiniai Šengeno sutarties reikalavimai.
3.	Klaipėdos	2006 09 19	Naujoji Europos Bendrijos muitinės kodekso redakcija
		2006 10 24	- Pagrindiniai Šengeno sutarties reikalavimai; - Mokesčių lengvatų taikymo ypatumai.
4.	Šiaulių	2006 08 09	- Supaprastintų procedūrų taikymo privalumai; - Bendrosios garantijos taikymo galimybės; - Intrastato sistemos diegimas.
		2006 10 24	- Muitų tarifų lengvatos, reikalavimai pateikiamiems dokumentams; - Ūkio subjektų veiklos tikrinimas po prekių muitinio įforminimo.
		2006 12 19	Pakopinės muitinės formalumų kokybės užtikrinimo programos diegimo problemos.
5.	Panevėžio	2006 08 31	- Prekių tikrinimo vietų steigimo tvarka; - Intrastato ataskaitų pateikimas internetu.
		2006 09 12	- Supaprastintų procedūrų taikymo tvarka; - Patikimo ūkio subjekto statuso suteikimo tvarka.
		2006 12 05	- Rizikos valdymo Lietuvos muitinėje įgyvendinimas (RIKS); - Tikrinimai pagal ES bendrosios ŽŪ politikos priemones

⁵² Regioninių muitinės konsultacinio komiteto pakomitečių veiklos planas /2006m. II pusmetis/. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacija.

PATVIRTINTA

Muitinės departamento generalinio direktoriaus

2006 m. spalio 26 d.

įsakymu Nr. 1B-698

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MUITINĖS IR VERSLO BENDRADARBIAVIMO
PROGRAMA 2006–2010 METAMS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos muitinės ir verslo bendradarbiavimo programa 2006–2010 metams (toliau – Programa) parengta įgyvendinant Lietuvos Respublikos muitinės veiklos strategijos 2005–2010 metams (toliau – Strategija), patvirtintos Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1B-260, 7.5 uždavinį „parengti ir įgyvendinti Muitinės ir verslo bendradarbiavimo teisėkūros, mokymo, konsultavimosi ir kitose srityse programą, pagrįstą muitinės ir verslo partneryste“.

Strategijoje Lietuvos Respublikos muitinė (toliau – muitinė) ypač didelį dėmesį skiria verslo aplinkos sąlygų gerinimui, Lietuvos konkurencingumo ES didinimui, rinkos ir visuomenės apsaugai bei efektyviam mokesčių administravimui. Verslo aplinkos sąlygų gerinimas, muitinės formalumų atlikimo supaprastinimas, platus informacinių sistemų taikymas yra vieni svarbiausių ES muitų politikos principų.

2. Atsakingas šios Programos vykdytojas – Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Tam tikriems Programos įgyvendinimo uždaviniams spręsti gali būti sudaromos darbo grupės, įtraukiant muitinės, verslo bei kitų valstybės institucijų atstovus.

Asmenys, atsakingi už šiai Programai įgyvendinti būtinas priemones, ir Programos įgyvendinimo priemonių įvykdymo terminai nurodyti Programos įgyvendinimo priemonių plane.

3. Šioje Programoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos muitinės įstatyme (Žin., 2004, Nr. 73-2517) bei kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose muitinės veiklą, apibrėžtas sąvokas.

II. PROGRAMOS TIKSLAS

4. Programos tikslas – plėtojant muitinės ir verslo bendradarbiavimą sukurti kuo palankesnes sąlygas verslui: įtraukti verslo visuomenę į Lietuvos Respublikos muitinės ir verslo strateginių raidos kryptių prognozavimą, teisėkūros procesą bei teisės aktų tobulinimą, vykdyti bendrus projektus, tobulinti muitinės veiklą, šalinti nustatytus veiklos neatitikimus ir trūkumus, plėtoti verslo visuomenės mokymą ir informavimą muitinės srityje, diegti kovos su terorizmu ir saugumo užtikrinimo priemones.

III. PROGRAMOS UŽDAVINIAI

5. Programos uždaviniai kintančios aplinkos analizės srityje – nustatyti globalizacijos ir prekybos liberalizavimo poveikį verslo ir Lietuvos Respublikos muitinės raidos kryptims bei apibrėžti lūkesčius muitinės ir verslo partnerystės plėtros srityje.

6. Programos uždaviniai teisėkūros srityje – įtraukti verslo visuomenę į teisėkūros procesą bei naujų teisės aktų galimo poveikio įvertinimą.

7. Programos uždaviniai bendrų muitinės ir verslo projektų ir veiksmų srityje – vykdamas bendrus projektus, plėtojant muitinės ir verslo bendradarbiavimą tarpusavio pagalbos principais, kovojant su muitų teisės pažeidimais (drauge ir su nesažininga konkurencija) bei terorizmo grėsme, įgyvendinti verslo ir muitinės numatytus lūkesčius.

8. Programos uždaviniai muitinės veiklos stebėsenos srityje – vykdyti muitinės veiklos stebėseną ir tobulinti muitinės ir verslo veiklą, šalinant stebėsenos metu nustatytus neatitikimus ir trūkumus didinant muitinės kompetenciją bei plėtoti verslo visuomenės mokymą ir informavimą.

IV. UŽDAVINIŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS PRIORITETINĖSE MUITINĖS IR VERSLO BENDRADARBIAVIMO SRITYSE

9. Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės kintančios aplinkos analizės srityje yra šios:

9.1. parengti studijas dėl:

9.1.1. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. (EB) 648/2005 nuostatų įgyvendinimo poreikių muitinės ir verslo atžvilgiu nustatymo;

9.1.2. elektroninės muitinės ir naujojo Europos Bendrijos muitinės kodekso įtakos verslui;

9.2. įvertinus studijų rezultatus, apibendrinti muitinės ir verslo bendradarbiavimo poreikių tenkinimo galimybes, prognozuoti veiklos rezultatus, numatyti galimas bendrų projektų prioritetines kryptis.

10. Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės teisėkūros srityje yra šios:

10.1. įtraukti verslo atstovus į teisėkūros procesą (siūlyti verslo visuomenei teikti teisės aktų projektus, aktyviai dalyvauti Muitinės konsultacinio komiteto veikloje ir kt.), supažindinti verslo atstovus su naujais muitų teisės aktais bei teisės aktų projektais;

10.2. įvertinti naujų teisės aktų poveikį muitinės ir verslo bendradarbiavimui;

10.3. tobulinti muitinės teikiamas paslaugas:

10.3.1. įgyvendinti projektus, susijusius su elektroninių paslaugų teikimu ir visuomenės informavimu;

10.3.2. diegti:

10.3.2.1. Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemą;

10.3.2.2. Pakopinę muitinės formalumų kokybės užtikrinimo programą (tarp jų – suteikiant įgalioto ekonominių operacijų vykdytojo statusą);

10.4. parengti verslo lojalumo muitinei metmenis.

10.5. parengti „Muitinės postų infrastruktūros projektavimo standartą“, atitinkantį ES reikalavimus.

11. Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės bendrų muitinės ir verslo projektų ir veiksmų srityje:

11.1. įgyvendinti bendrus muitinės ir verslo atstovų projektus ir Europos Bendrijos veiksmų programą „Muitinė 2007“, susiejant juos su muitinės veiklos strateginių uždavinių įgyvendinimu;

11.2. organizuoti verslo atstovams teorinius ir praktinius mokymus, seminarus, pristatymus;

11.3. bendradarbiauti kovojant su terorizmo grėsme, kontrabanda ir muitų teisės pažeidimais, vykdyti muitinės teisės aktų pažeidimų bei korupcijos prevenciją (vykdyti bendras operacijas, pasirašyti sutartis, supratimo memorandumus ir pan.);

11.4. Muitinės konsultaciniam komitetui pageidaujant verslo atstovams teikti supažindinimo su teisės aktais bei jų projektais paslaugas (kursai, paskaitos, seminarai).

12. Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės muitinės veiklos stebėsenos srityje yra šios:

12.1. atlikti temines verslo ir muitinės pareigūnų apklausas, sociologinius tyrimus ir kitas priemones, susijusias su muitinės veikla įvertinant gautus rezultatus ir parengiant rekomendacijas;

12.2. į muitinės veiklos stebėsenos procesus įtraukti Muitinės konsultacinio komiteto ir jo pakomitečių veiklą;

12.3. Muitinės konsultaciniame komitete patvirtinti muitinės veikloje nustatytų neatitikčių ir trūkumų šalinimo ir muitinės veiklos tobulinimo priemones;

12.4. atsižvelgiant į gautus stebėsenos rezultatus:

12.4.1. tobulinti Muitinės konsultacinio komiteto ir jo pakomitečių veiklą;

12.4.2. tobulinti verslo visuomenės informavimą:

12.4.2.1. plėtoti verslui skirtų muitinės informacinių leidinių leidybą;

12.4.2.2. tobulinti Lietuvos Respublikos muitinės interneto svetainę.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

13. Ši Programa vertinama periodiškai po kiekvienų jos vykdymo metų. Šią Programą vertinant kokybės ir kiekybės požiūriais, analizuojama:

13.1. verslo ir muitinės atstovų susitikimų skaičius;

13.2. keitimosi informacija atvejų skaičius;

13.3. nustatytų, iš dalies (visiškai) išspręstų probleminių klausimų skaičius;

13.4. muitinės surengtų seminarų verslininkams skaičius;

13.5. pasirašytų bendradarbiavimo susitarimų skaičius;

13.6. suteiktų paslaugų verslininkams rūšių skaičius;

13.7. suteiktų prieigų (pasirašytų sutarčių) prie muitinės informacinių sistemų skaičius;

13.8. priemonių įgyvendinimo procentas.

VI. PROGRAMOS FINANSAVIMAS

14. Ši Programa gali būti finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete ir Valstybės investicijų programoje atitinkamiems metams Muitinės departamentui prie Lietuvos

Respublikos finansų ministerijos patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gautų lėšų bei iš ES struktūrinių arba kitų fondų, skirtų remti smulkų ir vidutinį verslą, lėšų.

VII. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO LAUKIAMĖ REZULTATAI

15. Šios Programos įgyvendinimas:

15.1. užtikrins Lietuvos maitinės veiklos strategijos suderinamumą su verslo plėtros strategijomis, kuriose atsižvelgta į globalias tendencijas ir nacionalinius prioritetus;

15.2. sustiprins maitinės ir teisėto verslo subjektų partnerystę ir padės maitinei kovoti su maitų teisės pažeidėjais;

15.3. leis verslo visuomenei iš anksto susipažinti su maitinės reikalavimais ir lūkesčiais bei konkrečiai ir planingai įgyvendinti pokyčius;

15.4. leis tobulinti maitinės veiklą, remiantis nuolatine maitinės veiklos stebėseną;

15.5. sudarys sąlygas efektyviau panaudoti žmogiškuosius ir finansinius išteklius.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Siekiant užtikrinti sėkmingą šios Programos įgyvendinimą, būtina:

16.1. abipusė maitinės ir verslo iniciatyva partnerystei plėtoti;

16.2. užtikrinti Programos vykdymą, Programos finansavimui panaudojant įvairius teisės aktuose numatytus finansavimo šaltinius.

17. Atsižvelgiant į kintančią aplinką, Programa gali būti keičiama ir papildoma 2008, 2009 ir 2010 metais numatomomis įgyvendinti priemonėmis.

1. Jūsų įmonė

- a) mikroįmonė (iki 9 darbuotojų)
- b) maža (10-49 darbuotojai)
- c) vidutinė (50-249 darbuotojai)
- d) didelė (250 ir daugiau)

2. Jūsų įmonės pagrindinė ekonominė veikla (pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių)

- a) Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė
- b) Žuvininkystė
- c) Kasyba ir karjerų eksplotavimas
- d) Apdirbamoji gamyba
- e) Elektros, dujų ir vandens tiekimas
- f) Statyba
- g) Didmeninė ir mažmeninė prekyba
- h) Viešbučiai ir restoranai
- i) Transportas, sandėliavimas ir ryšiai
- j) Finansinis tarpininkavimas
- k) Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla
- l) Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas
- m) Švietimas
- n) Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas
- o) Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla
- p) Privačių namų ūkių veikla
- r) Eksteritorialinių organizacijų ir įstaigų veikla

3. Eksporto (išvežimo) realizavimas (įvertinkite balais: 1-dažnai, 2-retai, 3-niekada)

- a) ES
- b) NVS
- c) kitos šalys (įrašykite)

4. Importo (įvežimo) realizavimas (įvertinkite balais: 1-dažnai, 2-retai, 3-niekada)

- a) ES
- b) NVS
- c) kitos šalys (įrašykite)

5. Ar numatote artimiausiu laiku (iki 2008 m.) plėtoti eksportą (išvežimą)?

- a) taip
- b) ne
- c) nežinau

6. Ar numatote artimiausiu laiku (iki 2008 m.) plėtoti importą (įvežimą)?

- a) taip
- b) ne
- c) nežinau

7. Kurios teritorinės muitinės veiklos zonoje sukoncentruota Jūsų įmonės veikla?

- a) Vilniaus b) Kauno c) Klaipėdos d) Šiaulių e) Panevėžio (*pabraukite*)

8. Lietuvos muitinėje Jūs deklaruojate prekes

- a) mažiau kaip 1 kartą per mėnesį
b) 1-5 kartus per mėnesį
c) daugiau kaip 5 kartus per mėnesį
d) kita (nurodykite)

9. Kitų ES valstybių muitinėse Jūs deklaruojate prekes

- a) mažiau kaip 1 kartą per mėnesį
b) 1-5 kartus per mėnesį
c) daugiau kaip 5 kartus per mėnesį
d) kita (nurodykite)

10. Ar Jūsų pasirinkimas išleisti prekes į laisvą apyvartą kitose ES valstybėse susijęs su Lietuvos muitinės veikla?

- a) taip
b) iš dalies
c) ne

11. Kaip vertinate Lietuvos muitinės kontrolę?

- a) griežta
b) pakankama
c) nepakankama

12. Kaip vertinate kitų Lietuvos verslo aptarnavimo struktūrų (jūrų uostų, oro uostų, geležinkelio transporto krovinių gabenimo) paslaugas, palyginti su kitų ES valstybių panašiomis struktūromis?

- a) kokybiškos ir brangios
b) nekokybiškos ir brangios
c) kokybiškos ir nebrangios
d) nekokybiškos ir nebrangios
e) kita (nurodykite)

13. Kaip vertinate Lietuvos muitinės tarpininkų paslaugas, palyginti su kitų ES valstybių muitinių tarpininkų paslaugomis?

- a) kokybiškos ir brangios
b) nekokybiškos ir brangios
c) kokybiškos ir nebrangios
d) nekokybiškos ir nebrangios
e) kita (nurodykite)

14. Ar tenka susidurti su Lietuvos muitinės pareigūnų korupcijos apraiškomis?

- a) Taip
a.1) Muitinės poste
a.2) Teritorinėje muitinėje
a.3) Muitinės kriminalinėje tarnyboje
a.4) Muitinės informacinių sistemų centre
a.5) Muitinės laboratorijoje

- a.6) Muitinės mokymo centre
- a.7) Muitinės departamente
- b) Iš dalies
- c) Ne

15. Ar dažnai susiduriate su aptarnavimo problemomis muitinės poste?

- a) dažnai
- b) retai
- c) niekada

16. Ar dažnai susiduriate su aptarnavimo problemomis teritorinėje muitinėje?

- a) dažnai
- b) retai
- c) niekada

17. Kokio pobūdžio aptarnavimo problemas pastebite Lietuvos muitinėje?

- a) muitinės pareigūnai nepakankamai aiškiai ir suprantamai pateikia klausėjui informaciją
- b) muitinės pareigūnai ilgai sprendžia iškilusias problemas
- c) neatsako į pateiktus klausimus
- d) kita (nurodykite)

18. Ar dažnai susiduriate su aptarnavimo problemomis kitų ES valstybių muitinėse (galbūt galite nurodyti konkrečią ES valstybę)?

- a) dažnai
- b) retai
- c) niekada

19. Kiek laiko užima vienos siuntos įforminimas Lietuvos muitinėje?

- a) iki 30 min.
- b) iki vienos valandos
- c) daugiau kaip vieną valandą

20. Kiek laiko užima vienos siuntos įforminimas kitų ES valstybių muitinėse?

- a) iki 30 min.
- b) iki vienos valandos
- c) daugiau kaip vieną valandą

21. Ar Jums buvo paskirtos sankcijos už teisės aktų, reglamentuojančių muitinės veiklą, pažeidimus, deklaravus prekes Lietuvos muitinėje?

- a) taip
- b) ne
- c) kita (nurodykite)

22. Ar Jums buvo suteikta galimybė pašalinti Lietuvos muitinės nustatytus pažeidimus, netaikant sankcijų?

- a) taip
- b) ne
- c) kita

- 23. Ar Jums buvo paskirtos sankcijos už teisės aktų, reglamentuojančių muitinės veiklą, pažeidimus, deklaravus prekes kitų ES valstybių muitinėse?**
- a) taip
 - b) ne
 - c) kita (nurodykite)
- 24. Ar Jums buvo suteikta galimybė pašalinti nustatytus pažeidimus kitų ES valstybių muitinėse, netaikant sankcijų?**
- a) taip
 - b) ne
 - c) kita (nurodykite)
- 25. Ar elektroninis deklaravimas palengvintų Jūsų įmonės veiklą?**
- a) taip
 - b) ne
 - c) iš dalies
 - d) kita (nurodykite)
- 26. Ar supaprastintos procedūros palengvintų Jūsų įmonės veiklą?**
- a) taip
 - b) ne
 - c) iš dalies
 - d) kita (nurodykite)
- 27. Ar Jus tenkina Lietuvos muitinės pareigūnų darbas?**
- a) tenkina
 - b) iš dalies tenkina
 - c) netenkina (nurodykite, ką reikėtų keisti)
- 28. Ar Jus tenkina kitų ES valstybių muitinės pareigūnų darbas?**
- a) tenkina
 - b) iš dalies tenkina
 - c) netenkina (nurodykite, ką reikėtų keisti)
- 29. Ar Lietuvos muitinės (muitinės postų, teritorinių muitinių, specialiųjų muitinės įstaigų, Muitinės departamento) paslaugos tenkina Jūsų poreikius?**
- a) tenkina
 - b) iš dalies tenkina
 - c) netenkina (nurodykite, ką reikėtų keisti)
- 30. Ar muitinė daro įtaką Jūsų verslo plėtrai bei įsitvirtinimui ES rinkoje?**
- a) taip
 - b) ne
 - c) iš dalies
 - d) nežinau
- 31. Kaip Jūsų nuomone, reikėtų keisti, tobulinti darbo organizavimą Lietuvos muitinėje?**

